

2
4an)

DE TVN

GRIS ET EBVRONI *id est Leodij*

BVS, ALIISQVE INFERIORIS

*Germaniæ populis, Huberti Thomæ Leodij com-
mentarius, utilis omnibus, qui Cæsaris de bello*

*Gallico historiam recte intelligere
cupiunt.*

*Cum gratia et priuilegio Cæsario
ad Septennium.*

M. D. XLI.

V316

DE TVN

Handwritten scribble or mark

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

LIBROR

R
IN
qu
lio

lijs
luit
tiur
par
nat
mar
adec

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI, EIDEM-
que illustrissimo Principi, D. Corne-
lio à Seuenberg Leodiorum antistiti,
domino suo clementissimo, Hus-
bertus Thomas Leodius
S. P. D.

AT VRA, IL-
lustrissime Prin-
ceps, quum ho-
minem institue-
ret, & præ cun-
ctis animanti-
bus ratione, &
peculiaribus a-
lijs multis dotibus, prælatum esse vo-
luisset, hanc quoq; illi ceu præroga-
tiam attribuit, ut non secus quam
parentes & liberos, patriam in qua
natus & primos uagitus edidisset, a-
maret, coleret & amplecteretur. Idq;
adeo inualuit apud omnes, ut is hu-

A ij mant-

PRAEFATIO.

manitatem exuisse ueteribus uisus sit
 qui naturali hoc instinctu non duce-
 retur. Etsi enim philosophi quidam,
 in hoc, meo iudicio, parum homines
 ut caeteros, hunc quoque adfectum e-
 mentibus extirpandum censuerunt,
 effecisse tamen haud multum, inde
 colligitur, quod isdem qui nullam
 patriam sibi esse uoluerunt, pro pa-
 tria in qua nati fuere & educati, for-
 titer pugnarunt, & mortem inter-
 dum subire turpe non existimauere,
 & perpauci reperti sint, qui patriam
 non libenter illustrarent, aliqui egre-
 gij facinoribus, nonnulli ingenij
 sui praecclaris monumentis. Unus in-
 uentus est Homerus, qui naturae hoc
 debitum, ut in hoc forsitan sapere ui-
 deretur, patriam denegauit, quam si uel
 semel nominare dignatus esset, nulla
 sub caelo hoc quod intuemur clarior
 extaret. Contra merito laudatur He-
 siodus, qui nihil non fecit, ut Ascrā
 patrium oppidulum, ad radices Par-
 nasi

nasi igno-
 nihil boni
 tam reddi
 sam mult
 cere, nisi
 rer. De r
 his tanta
 lum scrip
 cendum.
 riam atti
 non ade
 scriptor
 Germa
 ris in G
 dem m
 cum ne
 & in qu
 tur, agr
 hemeno
 alterati
 cia, null
 quo oli
 tieret. T
 currit no

PRÆFATIO.

nasi ignobile, asperum, infertile, &
 nihil boni habens, notam & indy=
 tam redderet. Possem ad hanc cau=
 sam multa ueterum exempla addu=
 cere, nisi epistolari angustia cohibe=
 rer. De nostræ ætatis hominibus, &
 hijs tantum Germanis, qui natale so=
 lum scriptis illustrarunt, aliquid di=
 cendum, quod ad præsentem mate=
 riam attinet, existimaui. Legebamus
 non adeo ante multos annos, ueterũ
 scriptorum historias, de rebus uel à
 Germanis in alieno solo, uel ab exte=
 ris in Germania gestis, libenter qui=
 dem mehercule, sed nõ sine fastidio,
 cum nec nomina gentium per quas
 & in quibus contigisse memoraba=
 tur, agnosceremus, miraremurq; ue=
 hementer unde tanta omnium rerũ
 alteratio, ut nulla gens, nulla provin=
 cia, nullus Germaniæ tractus, nomẽ
 quo olim appellabatur, hodie reti=
 neret. Tandem addubitantibus suce=
 currit nobis diligentissimus antiqui

A iij tatis

us uis sit
 non dicitur
 si quidam
 n homines
 defectum e
 nsuerunt,
 um, inde
 ui nullam
 t, pro pa=
 ucari, for=
 rem inter=
 xistimauere,
 qui patriam
 ; aliqui egre
 ulli ingenu
 is. Vnus in
 i nature hoc
 an sapere ui
 rit, quasi uel
 s esset, nulla
 mur clarior
 adatur. Hi
 it, ut hinc
 radice Par
 uali

PRAEFATIO.

tatis scrutator Beatus rhenanus Slet
tadiensis de rebus Germanicis libris
duobus, et Althamerus editis in Cor
nelij Taciti libellum de situ & mori-
bus Germaniæ, Gerhardus item
Nouiomagus nobis restituit Bata-
uos, D. Aegidius Tschudius Retos,
Baioarios Auentinus, Flãdros alius,
alius Gothos & Scandianos. In sum-
ma uix ulla gens restat in Germania
quæ suum non repererit illustrato-
rem. Soli Tungri & Eburrones Ger-
manorum omnium in Gallia Belgi-
ca antiquissimi, & qui sub hjs com-
prehenduntur, tanquam perpetua
tecti caligine, obscuri & ignoti rema-
nent, necdum repertus quisquam
qui illorum miseretur, aut manum
qua sese arrigerent, admoueret. Et si
non desunt in hac gente quibus &
doctrina & otium suppetit, & præ-
sentes melius, certius & efficacius,
quàm absens aliquis quæ ad eam rem
attinent, præstare possent. Quæ enim
nulla

nulla gens in
Romanis at
Cæsari, in
negotij fec
ceperit, cu
sit, atq; cu
demonstr
coluerunt
res, ubi u
& nunc
alius rectè
intuetur
aliquam
hac piet
audire
qui cath
grensum
natis,
bens, sed
Berfelius
citus, fur
non est n
utiliores r
tempserunt

PRAEFATIO.

nulla gens in tota Gallia fuerit, quae
 Romanis atq; adeo ipsi Caio Iulio
 Caesari, in illo decennali bello, plus
 negotij fecerit, à qua plus damni ac-
 ceperit, cum qua saepius congressus
 sit, atq; cum Eburonibus, requirere,
 demonstrare, describere loca quae in-
 coluerunt, ubi pugnarunt, ubi uicto-
 res, ubi uicti fuerunt, quibus olim
 & nunc nominibus appellentur, uix
 alius rectè, quàm is qui cotidie illa
 intuetur, poterit nemo. Quare sum
 aliquando nonnullos cohortatus, ut
 hac pietate patriæ subuenirent, sed
 audire noluerunt. Placenter fuit
 qui cathalogum Episcoporum Tun-
 grensium conscripsit ex fabulosis an-
 nalibus, iudicium nusquam adhi-
 bens, sed ut reperiēbat, ita & tradidit,
 Berselius saepe aureos montes polli-
 citus, fumum dedit. Alij quos opus
 non est nominare, forum & lites sibi
 utiliores rati, hanc prouinciam con-
 tempserunt. Quid hic facerem illu-

A iij striffi

PRÆFATIO.

striffime Princeps, quem sollicitabam
 amor patriæ, cuius imago obscura
 & I. cera semper ob oculos uersaba-
 tur, & precanti auxilium similis, qui-
 escere non sinebat. Sciebam onus
 esse haud quaquam meis humeris
 conueniens, neq; me tali ingenio aut
 doctrina præditum, ut tam difficili &
 pene inextricabili negotio satisfacere
 possem. Ad hæc innumera pere-
 grinationes quas per uniuersum pe-
 ne orbem Christianum indefinenter
 in uicesimum annum, cum summa
 corporis & animi molestia sustineo,
 adeo totum me sibi attribuerunt, ut
 ne minimum quidem otij, quod hu-
 iusmodi studijs impertirem, relique-
 rint. Nihilominus tandem supra ui-
 res animum sumpsi, uolēs desiderio
 meo satisfacere, atq; incipio relegere
 historias, digressus ab equis in diuer-
 soria, dum cœna paratur, equi inster-
 nuntur, frenantur, famulus adcin-
 gitur, annoto quicquid ad Tungros
 & Ebu

pr
 & Eburones
 scribo in se-
 dum ostendit
 no non de
 rico à Dho
 gris uis
 utroq; ue
 bilitus, d
 no serper
 bus inster
 tendere e
 absolue
 Tungro
 triam in
 exulare
 li illius i
 ipsum n
 nulla ne
 rum res
 depreca
 mo Rom
 si à scribo
 sus uaca
 tria hoc

PRÆFATIO.

& Eburones facere deprehendo, con-
 scribo in schedas & nonnullis inter-
 dum ostendo, quibus ceptum omni-
 no non displicuit, præsertim D. Hen-
 rico à Dhornis, & D. Arnolde à Tū-
 gris uiris altero genere, altero pietate
 utroq; uero insigni doctrina specta-
 bilibus, dictu mirū quā hñs labor
 noster perplacuit, & quantis preci-
 bus insteterint ut pergerem, imo con-
 tendere crebrius ut inchoatum opus
 absoluerem, nec tolerarem diutius
 Tungros atq; Eburones, hoc est pa-
 triam in qua natus essem, perpetuo
 exulare, nec uerendum esse mihi Au-
 li illius infamiam, quem Cato ob id
 ipsum nugatorem appellauit, quod
 nulla necessitate coactus Romano-
 rum res græcè scripsisset, culpamq;
 deprecaretur, si usquam peccasset ho-
 mo Romanus in aliena lingua, qui
 si à scribendo abstinuisset, culpa pror-
 sus uacauisset. Patria hoc peteret, pa-
 triæ hoc deberē quæ me nutriuisset,
 & in-

in soluta
 ego obcura
 los uerba
 similis, quæ
 ebam onus
 eis humens
 ingenio aut
 n difficili &
 o satisfacere
 meræ pere-
 uersum pe-
 indelenter
 cum summa
 stia sustineo,
 ibuerunt, ut
 n, quod huc
 em, relique-
 em supra ui-
 les deliderio
 ipio relegere
 quis in diuer-
 r, equi in
 ulus admi-
 d Tungros
 & Ebu

PRÆFATIO:

& ingritudinis reum proculdubio
 accusaret, si tantillum operæ sibi de-
 negarem. Collegi igitur animum, &
 quam uidet Cellitudo tua Tungro-
 rum & Eburonum historiam ex di-
 uersis authoribus, præsertim ex di-
 sertissimis Caij Iulij Cæsaris commen-
 tarijs de bello Gallico, congeffi, sub-
 inde locorum & nominum mutatio-
 nes indicans, quæ hæcenus lectores
 remoratae sunt. Adieci etiam non-
 nullos secundæ, siue inferioris eiusdẽ
 Germaniæ populos, ut Hannones,
 Sycambros, Samarobrinos, aliosq̃
 non paucos, ut hijs quoq̃ aliquid lu-
 cis reciperent, & pluribus gratifica-
 rer. Hanc qualemcunq̃ merito tuæ
 cellitudinĩ dedico, ut Tungrorum
 & Eburonum præsul suam gentem
 agnoscat, intelligatq̃ quibus pri-
 mordijs & auspicijs urbs Leodium
 & fundata sit & creuerit, non ex fa-
 bulosis historijs, sed certis & ueris
 scriptoribus, quorum nomina statim
 subne

PRÆ
 fitectam. T
 mo accipere.
 & D. Amo
 tem edition
 laboris &
 scribere, be
 mis conde
 pleriq̃, hic
 pam. Tu
 ris uirtus.
 facit, nec o
 Opt. Ma
 sanam &
 seruet
 D

PRAEFATIO.

Subnectam; Tuum erit clementi animo accipere, D. Henrico à Dhornis & D. Arnoldo à Tungris temeritatem editionis, mihi uero & suscepti laboris & dedicandi audaciam adscribere, bonicq; consulere, & imprimis condonare, quod non ut solent pleriq; hic omnes in tuas laudes erupam. Tua te bonitas, pietas, singularis uirtus, & clementia orbi notum facit, nec opus habet preconio. Deum Opt. Max. oro ut tuam celsitudinem sanam & incolumem diutissime conseruet. Ex Heidelberga calen.

Decemb. Anno à nato

Christo M. D.

XL.

o:
prohibito
perae in de
r animu. &
tua Tungr
oriam ex de
fertim ex de
ris commen
ngessi, sub
im mutatio
us lectores
etiam non
rioris eiusdē
t Hannonē,
rinos, aliosq;
q; aliquid lu
us gratifica
z merito tua
Tungrorum
iam gentem
quibus pri
s Leodium
t, non ex fa
rtis & uer
mina sunt
libra

AUTORES QVIBVS

VSVS SVM.

C. Iulius Cæsar:

T. Linius.

Florus.

Lucanus.

Tranquillus.

Ammianus.

Cicero.

Antoninus pius.

Flavius Vopiscus.

Strabo.

Velleius.

Ptholemeus.

Iulius Capitolinus:

A. Hirtius.

Eutropius.

Plutarchus.

Orosius.

Appianus.

EXRECENTIORIBVS.

Beatus Rhenanus.

Abbas Urspergensis.

Annales Leodiorum.

Placentius.

DE
STIS
TVNG

initio indi
qui Teuto
perunt, ut
Rheni in h
incolis, occ
oppidum u
de suo nom
mo quidem
indicant r

DE VETV
STISSIMAE VRBIS
TVNGRORVM ET GERMANI
NOMINIS ORI
GINE.

GALLIAE BEL-
gica tractum, eum
quem ad Septentrio-
nem porrectum, Mo-
sa interfuit amnis, et
urbs nobilitat maxi-
ma, quam hodie Leo-
dium uocant, olim ab
initio indigena tenuit populus, donec Tungri,
qui Teutonorum omnium primi in Gallias irru-
perunt, ut ait Cornelius Tacitus, transmisso
Rhenos in has terras uenerunt, quas armis pulsas
incolis occupatas, etiamnum hodie retinent, ubi
oppidum uel condiderunt, uel antea conditum,
de suo nomine, Tungros appellarunt, amplissi-
mo quidem murorum ambitu, ut adhuc ueteres
inducant ruinae, et agro feraci longeq; optimo,

TVNGRI
primi ex Ger-
manis Galliam
occupauerunt.

TVNGRI
oppidum.

B

ad

ad utranq; fluuij Iecoræ ripam, qui iuxta Traie=
 tum oppidum nobile, in Mosam exonerat. Hu=
 ius etiam mœnia, ut pleriq; uolunt, & nonnulla
 eius rei uisuntur uestigia, Oceanus adluebat, qui
 nunc æstibus aduecta arena, ut fieri solet, remo=
 ratus, quàm longissime abest, oppidumq; exi=
 guum, subtractis commoditatibus quæ mari pro=
 ueniunt, reliquit, adorandum equidem non uno
 nomine Germanis omnibus, quod hic maiorum
 inter exterarum nationes rei primæ omnium præ=
 clarissime gestæ, uetustissimum cernant monu=
 mentum, quod toties propemodum funditus de=
 letum, linguam, nomenq; parentum abijcere no=
 luerit, ubi deniq; nomen, quo ueluti in corpus
 redigerentur, primum inuenere Teutones, Ger=
 mani q; appellari cœpti sunt. Ante hanc enim
 Tungrorum in Gallias irruptionem, Germaniæ
 Germanorumq; nomen inauditum erat, & gens
 quæ iam dudum hac appellatione terrarum orbi
 notissima est, non uno, sed diuersis censebatur
 nominibus. Dicebantur enim Teutones, Cimbri,
 Tungri, Marsi, Gambriuij, Sueui, Vandali &
 huiusmodi. Tungris autem ob rem bene gestam,
 applaudentes iam dictæ gentes, uno nomine ali=
 quam diu se Tungros appellarunt. Verum cum
 unius nationis peculiare uocabulum diu omnibus
 commi

GERMA-
 ni unde dicti

commilitonibus
 immerito libro
 tus Rhœnanus
 gitarunt, quo
 signem profu
 hoc est Germa
 stra imitatio
 ni dici uolunt
 teri, significa
 eum sine Ger
 uis, Alaman
 etiam signifi
 dum ait: Et
 drufos omni
 fuisse. Nec e
 dius Tschou
 manie nomi
 Almannia
 iusmodi alijs
 rina sunt, ita
 nie uocabulo
 parue aut uidi
 enim audiri
 fuisse, & non
 Hinc facile Tu
 hoc est alman

commilitonibus non placuisset, ut suspicatur non
 immerito libro primo rerū Germanicarum Beatus
 Rhenanus, proprium aliud nomen sibi exco-
 gitarunt, quo deinde uniuersi appellarentur, in-
 signem prorsusq; uirilem audaciam significans,
 hoc est Germanos sese cognominarunt, quos po-
 stea imitati superioris Germaniæ populi Aleman-
 ni dici uoluerunt, uocabuli duntaxat primis li-
 teris, significatione nihil differentes. Germani
 enim siue German Teutonorum lingua prorsus
 uir, Aleman uero totus uir dicitur. Hæc eadem
 etiam subindicat Cæsar commentario secundo
 dum ait: Eburrones, Pæmanos, Ceresos, Con-
 drusos omnes uno nomine Germanos appellatos
 fuisse. Nec quenquam moueat hic dominus Aegi-
 dius Tschudius aliam ex Strabone adferens Ger-
 manie nominis originem, nisi idem præstet in
 Allemannia, Nortmannia, Marcomannia & hu-
 iusmodi alijs in man exeuntibus, quæ quàm plu-
 rima sunt, ita ut non possit singularitas in Germa-
 niæ uocabulo allegari aut suspicari, & si sit non
 parua aut indiligens Strabonis authoritas. Quis
 enim audiuit Romanos gentibus nomina impo-
 sisse, & non proprio & communi appellasse.
 Hinc facile Tungrorum antiquitas colligitur,
 hoc est diu ante Christum natum Tungros con-

ditos, nam Germania nomen uetustissimum est, & multis ante Iulium Caesarem seculis auditum, licet in commentarijs quæ de rebus abs se in Gallia gestis disertissime conscripsit, Tungrorum nullam faciat mentionem, quod forsân ea tempestate Eburonum nomen præualuerat, & Tungri illorum parerent imperio. Quod autem fuerit ampla & potens ciuitas Ammianus Marcellinus scribit in hæc uerba: Secunda, inquit, Germania ab occidentali exordiens cardine Agrippina & Tungris munita ciuitatibus amplis & copiosis. Plinius quoq; cum alibi in describendis Gallie urbibus, tum trigesimo primo huius urbis facit mentionem: Tungri, inquit, ciuitas Gallie fontem habet insignem, plurimis bullis stillantem, ferruginei saporis, quod ipsum non nisi in fine potus intelligitur, purgat hic corpora, tertianas febres discutit, calculorumq; uicia. Eadem aqua igne admoto turbida fit, ad posterum rubeſcit. Hec ille. Extat etiamnum hodie inter urbis ruinas hic, fons eamq; naturam habere & mihi probatus est, & uulgus Tungrorum credit. Verum nescio cur medici illi hanc efficaciam abnegent, suæ cõmoditati forsân consulentes. Prestantes etiam bello uiros habuisse Tungras, ueteres historie non semel tradunt, præsertim Tacitus
qui

Fons Tun-
grorum.

ET
qui Camp...
rum nominat.
Romanos ad
cobortes du
lia militiſſe
bus. Iulius C
dam e Tung
Imperator
rem aduſſe
iciffi. Sic ad
monumenta
Tungrorum
rum corpa
tumuli, qu
Leodun
tuorum ſe
ſuit ita ſep
de Variat
qui aderat
trium legio
quis, an ſu
uolens, ut
mazfi ſimul
trueno tum
monuere in
ſocus. Tungr

qui Campanum & Iuuenalem primores Tungro-
rum nominat, qui cum Ciuile Battauo aduersus
Romanos arma coniunxerunt. Tungrorum item
cohortes duas & quatuor equitum turmas in Ita-
lia militasse scribit Vitellij & Otonis tempori-
bus. Iulius Capitolinus item scribit Tausiū quen-
dam e Tungris cunctantes in necem Pertinacis
Imperatoris milites, loquendo in iram & timo-
rem adduxisse, & hastam in pectus Pertinacis ob-
iecisse. Nec alibi usquam facile plura uictoriarum
monumenta & trophæa reperies, atq; in agro
Tungrorum, quibus scilicet contacta sunt caso-
rum corpora. Nihil etenim aliud sunt terrei illi
tumuli, qui oppido egressis, qua ad Centrones &
Leodium iter est, statim apparent, quàm mor-
tuorum sepulchra, Romanis quandoquidem mos
fuit ita sepelire, qui in acie conciderant, ut de cla-
de Variana memorat Tacitus: Romanus, inquit,
qui aderat exercitus, sextum post cladis annum,
trium legionum ossa, nullo noscente alienas reli-
quias, an suorum humo tegeret, omnes ut con-
iunctos, ut consanguineos, aucta in hostem ira,
mœsti simul & infensi condebant. Primum ex-
truendo tumulo cespitem Caesar posuit gratissi-
momunere in defunctos, & presentibus doloris
socius. Tungros sub Vespasiano in ditionem ac-
ceptos

PERTINA
cis mors.

Auspicatus
est apud Tū-
gros imperiū
Dioclesianus

ceptos scribit Tacitus libro uicesimo. Fabius, inquit, Priscus legatus quartam decimam legionem terrestri itinere in Neruios Tūgrosq; duxit, eaq; ciuitates in ditionem acceptæ. Libet hic adscribere historiam, quam ponit Flavius Vopiscus in Numeriano, ut scias temporibus Dioclesiani nondum Christianos Tungros fuisse: Cum Dioclesianus, inquit, apud Tungros in quadam caupona moraretur, in minoribus adhuc locis militans, & cum Druide quadam muliere rationem conuictus sui quotidiani faceret, atq; illa diceret: Dioclesiane, nimium auarus, nimium parcus es, ioco non serio Dioclesianus respondisse fertur: Tunc ero largus cum Imperator fuerō. Post quod uerbum Druis dixisse fertur: Dioclesiane iocari noli, nam Imperator eris, cum aprum occideris. Semper exinde Dioclesianus in animo habuit imperij cupiditatem. Cum autem esset Augustus appellatus, & quæreretur quemadmodum Numerianus esset occisus, educto gladio Arrium Aprum præfectum Prætoris percussit dicens: Hic est author necis Numeriani, & ita Druidis dictum impleuit. Longe lateq; imperasse Tungros oppida ab illis condita declarant, Tungerlo in Aduaticis, & Tungrina supra Namurrā, item in Toxandria Tungerlo, Tungerlo in comitatu Lossensi, Tunger

ET
Tungerlo prop
uam, nunc in
sacellum uetust
supra ianuam
Materno con
quum Matern
constituitur
Apostoli in A
indocti, aut
qui me uolunt
Romano tem
nouam religio
et horitate, ut
ipsi sum memi
tur. Hæc su
dis, primac
loco referen
scribendum.
Quod autem
cupata, uere
oppidi quiden
Tungros, in
Tungri plura
Ambiani ab
tiquissimis tun
gros, non a

Tungerlo prope Blasacum, Tungerlo iuxta Grauiam, nunc in uillas abierunt. Visitur Tungris sacellum uetustissimum Herculi sacrum, ut illius supra ianuam effigies ostentat. Hoc fabulantur à Materno constructum in honorè diuæ uirginis, quum Materui etate nondum delubra fierent, sed constituebat uir sanctus Ecclesias fidelium, uti Apostoli in Asia & alibi: quod non intelligentes indocti, existimarunt illum templa condidisse, qui ne obulum quidem habebat: nec pertulissent Romani eo tempore Tungrorum domini, uirum nouam religionem predicantem tanta pollere auctoritate, ut etiam sacras aedes construeret, quod ipsum nemini, nisi principibus uiris permittebatur. Hæc sunt quæ de primis Tungrorum exordijs, primaq; germani nominis institutione, hoc loco referenda existimaui, plura subinde interscribendum, cum locus admonebit, dicturus. Quod autem Octauiæ nonnunquam fuerit nuncupata, uereor ne somnia sint eorum, qui ne oppidi quidem ipsius nomen recte tenent, nunc Tungrim, nunc Tungarim appellantes, cum Tungri plurali numero, ut Philippi, Rhemi, TVNGRI Ambiani ab eruditis omnibus & iisdem antiquissimis nuncupentur. Habes præterea Tungrus, non à Troianis oriundos, ut audent

B iiii multi

o. Fama, ne
nam legem
sq; duxit,
bet hic adfer
is Vopiscus
ioclestiani non
um Dioclesie
lam caupona
militans, &
em conuictus
ret: Diocle
reus es, ioco
et fertur: Tunc
Postquod uer
iane iocari noli,
occideris. Som
habuit imperij
gustus appella
m Sumerianis
m Aprum pre
Hic est auctor
dictum impli
ras oppida ab
in Aduatini
tem in Tunc
itatu Lepid
Tunc

TVNGER-
heim uicus.

multi tradere, sed uere Germanos & Germa-
nici nominis primi autores, ubi uero antiquas
habuerint sedes, & si nusquam reperio relatum,
lingua tamen Tungrorum arguit eos esse ex his
populis qui infra Vbios incoluerunt, ubi uicus
Tungernheim perdurat, quod Tungrorū patriā
latine dixeris. Dialectus enim Sicambrorū, Tun-
grorum, Menapiorum, Bethasiorū & Masacorū
ūna est, & à superioribus Germanis aliquantum
discrepat. Est & alia mihi coniectura ex oppido
Tungerse, quod est in Francis orientalibus, qui
olim è regione Coloniae Agrippinae habitauerunt
ultra Rhenum, deinde unā cum Tungris eas ter-
ras, quas nunc tenent circa Herbiopolim, oc-
cuparunt, & Tungernse, id est,
lacus Tungrorum inco-
luerunt.

Tungrorum ex
feliciter esse
mis sibi esse
no occupasse, u
tate Artuena
confluentem,
ferè quantum
potentia, ut
scurauerint,
aliena terra
qui Gallorum
uolentes agno
uice appellati
ceruissim est
terras irrupsi
rufficam plebi
ficum, & Bi
dicit. Fuit aut
gens & terra

DE EBVRONIBVS.

Burones, qui nunc Leodienses
appellantur, gente & numero
Germanos fuisse testatur Caesar.
Quapropter uel unà cum Tun-
gris è Germania, uel postmodum
Tungrorum exemplo, quod illis emigrationem
fœliciter cessisse animaduertent, ad Mosam ar-
mis sibi quæsisse sedes certum est, latissimosq; fi-
nes occupasse, utpote ab Aduaticis, & extremi-
tate Arduennæ syluæ, usq; ad Rheni & Mosæ
confluentem, à Treueris item usq; ad Oceanũ. &
frè quantum nunc est Leodiensis diocesis, tanta
potentia, ut Tungrorum nomen aliquamdiu ob-
scurauerint, nihilominus tamen quo tutiores in
aliena terra degerent, patrociniũ Treuerorũ,
qui Gallorum omniũ bellicosissimi habebantur,
uolentes agnoscebant. Quomodo autem germa-
nicè appellati fuerint, coniecturam hanc addu-
cere uisum est non absurdum. E Germania in has
terras irrupisse Eburones, iam dixi, fuisse autem
rusticam plebem opinor ex nomine. Bur enim ru-
sticum, & Buren pluraliter rusticos, Germanus
dicit. Fuit autem olim & est circa Vuestphaliam
gens & terra uetus hodie comitatus titulo adhuc
insignis

EYFELT.

inſignis, germanice die Ey ſiue Hey. Ex hac in-
 quam terra ruſtici proſecti Eyburen ſunt uocati,
 quaſi Eyorum ruſtici, deinde expuncto y Eburen
 & à Romanis Eburones, quorum nonnulli in ea
 parte Arduennæ ſylvæ conſederunt, quæ Eyfelt,
 id eſt, Eiorum campus nuncupatur, longo poſt
 tempore ijdem Ey ſiue Hey, quum Sueui, Heſti,
 Franci, Cheruſci ſuperiorem Germaniam occu-
 parent, agrum quem hodie Hegau ſiue Egau uo-
 cant, obtinuerunt. Hæc de Eburonum nominis
 origine mihi eſt coniectura. In horum atq; Con-
 druſorum fines, Cn. Pompeio & M. Craſſo con-
 ſulibus, hoc eſt, anno ab urbe condita DCC.
 ante autem natum Chriſtum circiter quinquæ-
 ginta tres annos, Viſi petes Germani, & item Ten-
 chteri magna cum multitudine hominum, nempe
 CCCCXXX. milium exagitati à Sueuis perue-
 nerunt, hos Caſar, qui tum in Gallia agebat non
 procul à confluente Rheni & Moſæ adgreſſus
 deuicit. Deinde cōfecto Britannico bello legiones
 in hyberna miſit, in Morinos, quorū caput eſt op-
 pidū Terauana. C. Fabium legatum in Neruios,
 qui nunc Tornacenſes dicuntur. Q. Ciceronem,
 in Eſſuos, qui circa oppidum Aet habitant, &
 pacatiſſimi Gallorum erant, L. Roſcium, in Rhe-
 nis & conſinio Treuerorum, T. Labienum, in
 Belgio

legio M. Craſſi
 Flacum & C.
 Titurium Sabi-
 in Eboustronbu
 legione, &
 Transpadan
 autem Varus
 ſtellum hodie
 urbe Loosio
 in ſumma pla
 ſpectus ſi, ho
 bello, quod ei
 lutiſ milleſim
 ticos geſſerunt
 nos, uir clar
 mus, reſtitu
 cum proxim
 bus ſatis uber
 mentaria tam
 ram & falſo
 res cauſa ſunt
 toribus quaſi
 nuper ego in
 quidẽ corrup
 Varus nom
 præterea

Belgio M. Crassum questorem, L. Munatium
 Plancum & C. Trebonium legatos, Q. autem
 Titurium Sabinum, & L. Aurunculeium Cottā
 in Eburonibus apud castellum Varucam cum una
 legione, & quinque cohortibus, quas proxime
 Transpadum conscripserat, hyemare iussit. Est
 autem Varuca etiamnum hodie eius nominis ca-
 stellum haud amplius medio miliari germanico ab
 urbe Leodio distans, in medijs Eburonum finibus,
 in summa planicie, ut ex hoc longe lateq; pro-
 spectus sit, hoc uetustate corruptum, & graui
 bello, quod eius Dynastæ circa annum nostræ sa-
 lutis millesimum tricentesimum aduersus Auen-
 ticos gesserunt, fere demolitum, intra paucos an-
 nos, uir clarus Raso à Varucasuæ familie ulti-
 mus, restituit, turrim habet elegantem, & ui-
 cum proximum aquis, pro castrorum necessitati-
 bus satis uberem, quem Alhoram uocant. Com-
 mentaria tamen Caesaris communiter, sed perpe-
 ram & falso pro Varuca Vaturam habent, quæ
 res causa fuit, ut Varuca diu ab antiquitatis ama-
 toribus quæsitæ, nusquã reperiri potuerit, donec
 nuper ego in uolumen manu scriptum incidi, aliàs
 quidẽ corruptissimũ, in hoc duntaxat fidele, quod
 Varucæ nomen integrũ incorruptũq; seruauerit.
 Est præterea mihi liber eorundẽ cõmentariorum
 ante

VARUCA
 quã alij per-
 petã Vaturã

AMBRO

M. A. H.
 1784

ante triginta sex annos impressus, qui Varucam non Vatucam etiam habet, ut ostendi nuper uiro doctissimo D. Iacobo Spiegelio, cum ab Heydelberga ad Haganoam reditum pararet, & me ut ualediceret, inuiseret. Hec modo annotasse de Varuca satis uisum, postmodum de ea latissime dicturus.

DE PRIMA ROMA

NORVM CLADE APVD

VARUCAM.

Iebus circiter quindecim, quibus in hyberna uentum erat, initium repentini tumultus ac defectio- nis ortum est ab Ambiorige & Catiuulco Eburonum regulis.

Ambiorigis Leodiorum annales etiam mentio- nem faciunt, & uulgari uoce Hambrim germa- nice Emrich nuncupant, & illum regem Tungro- rum dicere malunt, pagumq; ab eo ex cultum ac denominatum haud procul à Varuca & urbe Leodio Hambrou ostentant, Catiuulcum uero subtident. Hi duo reguli cum ad fines regni sui Sa- bmo Cottæq; præsto fuissent, frumentumq; in hyberna

AMBIO-
rix.

HAM-
brou pagus.

ET
berna compo-
nam principu-
nos concitauer-
bus, magnam
cum celeriter
ascendissent.
Hispanis, qui
speratare, El-
duxerunt. Tu-
aliqui Rom-
bere se qua-
bus controve-
tur ad eos co-
Romanus, se-
Hispania qui-
Ambiorige
Ambiorix in-
Cesaris in se-
bere, quod et
quod Aduatic-
quodq; ei & fi-
misi essent, q-
fos apud se in-
id quod fecer-
iudicio, aut no-
uis, sua q; esse

hyberna comportauissent, Induciomari Treuerorum principis nuntijs impulsis, suos in Romanos concitauerunt, subitoq; oppressis lignatoribus, magna manu ad castra oppugnanda uenerunt, cum celeriter Romani arma coepissent, uallumq; ascendissent; atq; una ex parte equitibus emissis Hispanis, equestri praelio superiores fuissent, desperata re, Eburones suos ab oppugnatione reduxerunt. Tum suo more conclamauerunt, uti aliqui ex Romanis ad colloquium prodirent, habere sese quæ de re communi dicere uellent, quibus controuersias minui posse sperarent. Mittitur ad eos colloquendi causa C. Carpineius eques Romanus, familiaris Q. Titurij, & Q. Iunius ex Hispania quidam, qui iam ante missu Cæsaris ad Ambiorigem uentitare consueuerat, apud quos Ambiorix in hunc modum locutus est: Sese pro Cæsaris in se beneficijs plurimum ei confiteri debere, quod eius opera stipendio liberatus esset, quod Aduaticis finitimis suis pendere consuesset, quodq; ei & filius & fratris filius ab Cæsare remissi essent, quos Aduatici obsidum numero missos apud se in seruitute, et catenis tenuissent, neq; id quod fecerat de oppugnatione castrorum, aut iudicio, aut uoluntate sua fecisse, sed coactu ciuitatis, suaq; esse eiusmodi imperia, ut non minus habe-

AMBIORI
gis ficta oratio.

RIS
sus. in Teuanti
ostendit uero
io, cum uel
parari. Quod
modo amosse
um de ea latine

ROMA

APVD

M.

quidam, quibus
entum erat, iurium
uultus et defectio
ab Ambiorge et
vuronum regis.
let etiam mentio
Hambrin germana
in regem Tungro
ib eo excultum et
Varica et uob
Catiualcum uo
fines regali
francorum; ut
hyberna

haberet in se iuris multitudo, quàm ipse in multitudine. Ciuitati porro hanc fuisse belli causam, quod repentinè Gallorum coniurationi, resistere non potuerit, id se facile ex humanitate sua probare posse, quod non adeo sit imperitus rerù, ut suis copijs populum Romanum se superare posse confidat, sed esse Galliæ commune consiliù, omnibus hybernis Cæsaris oppugnandis, hùc esse dictum diem, ne qua legio alteri legioni subsidio uenire posset, non facile Gallis Gallos negare potuisse, præsertim cum ei de recuperanda communi libertate consilium initum uideretur. Quibus quoniam pro pietate satisfecerit, habere se nunc rationem officij, pro beneficijs Cæsaris monere, orare Tituriù pro hospitio, ut suæ ac militù salutis consulat, magnam manù Germanorù conductà Rhenum transisse, hanc affore biduo, ipsorum esse consilium, uelint ne prius, quàm finitimi sentiant, eductos ex hybernis milites, aut ad Ciceronem, aut ad Labienum deducere, quorum alter milia passuum circiter L. alter paulo amplius ab his abesset, illud se polliceri & iureiurando confirmare, tutù sese iter per fines suos daturù, quod cù faciat, & ciuitati sese consulere, quod hybernis leuetur & Cæsari pro eius meritis gratiam referre. Hac oratione habita discedit Ambiorix.

Carpi

Capitulus
frunt. Mi rep
dicebatur,
Maxime hoc
ignobilem,
lo Romano
Libet hic
baq; Cæsaris
ronum humile
de tota genti
mentando com
drufos, Eborac
nes uno nomine
in communi Gall
Romanos, quæ
ros. Oppidum uero
regio locerat, ubi
natio militer de art
& ignota dia, sed n
cri quibus, ut uoc
titia uelint, et fact
tem in hunc consili
ter filius loco uale
rã, Condarsorù de
imperit abis Amb
Gierusi autem nom

Carpineius & Iunius quæ audierant ad legatos de-
ferunt. Illi repentina re perturbati, et si ab hoste ea
dicebantur, non tamen negligenda existimabant.
Maxime hac re permouebantur, quod ciuitatem
ignobilem, atq; humilè Eburonū sua sponte popu-
lo Romano bellū facere ausam, uix erat credendū

Libet hic paululum digredi & expatiari, uer-
baq; Caesaris expendere, ubi ait: Ciuitatem Ebu-
ronum humilem fuisse, id est uilem, & abiectam,
de tota gente intelligendum est, nihilominus ta-
men secundo commentario idem autor est, Con-
drusos, Eburones, Ceresos, Pemanos, qui om-
nes uno nomine germani appellabantur, antea
in communi Gallorum consilio pollicitos contra
Romanos, quadraginta hominum milia se missu-
ros. Oppidum uero Eburonum, & Ambiorigis
regia eo loco erat, ubi nunc est uicus Eburra, ger-
manico miliari ab urbe Leodio distans, obscurus
& ignotus diu, sed nuper repertis sub terram sa-
cris quibusdā, ut uocant, reliquijs, & hominū no-
titia redditus, et factus uenerabilis est, causam au-
tem inibi tunc cōstituti oppidi fuisse reor, quod in-
ter siluas loco tuto erat, & fines Eburonū, Cereso-
rū, Condrusorū, Pemanorū, et Tungrorū, quibus
imperitabāt Ambiorix et Catiuulcus, attingeret,
Cōdrusi autē nomē adhuc retinēt, Ceresi uero hij
sunt,

EBVRA
oppidum.

CONDRV
SI.
CAERESI
siue Cærei.

IEMEPPIA
PEMANI.

Forma muri
gallici olim.

Veteres Ger
mani uicos
incolebant,
nō muris, sed
aggere muni
tos.

sunt qui nunc Ripenses appellantur, ubi arx Cæ-
reium, id est, Cerey, quam Cardinalis à Marka
nuper restituit, & ab interitu uindicauit, è cuius
regione ultra Mosam uicus amœnissimus est, &
admodum amplius Iemeppia, Pemani erant Ar-
duennæ syluæ incolæ, ubi nunc uicum Pèmont
esse adserunt. Porro non est quod quis apud Ebu-
ram murorum reliquias requirat, quandoquidem
non muro lapideo, sed concisis syluis, ut autor
est Cæsar, oppidum muniēbatur, nec Galli olim,
& multo minus Germani, qui non oppida, sed
uicos inhabitabant, lapide & cemento suas ci-
uitates cingebant, sed trabes directæ perpetuæ in
longitudinem paribus interuallis distantes inter
se binos pedes in solo collocabantur, reuincie-
bantur extrorsus, & multo aggere uestiebantur,
ea autem quæ diximus interualla, grandibus in
fronte saxis effarciebantur. His collocatis & co-
agmentatis, alius insuper ordo adijciebatur, ut
idem illud interuallum seruaretur, neq; inter se
contingerēt trabes, sed paribus intermissis spatijs
singule singulis saxis interiectis, arcte contine-
rentur, sic deinde omne opus contexebatur, dum
iusta altitudo muri expleretur. Qui quidem muri
in hunc modum compositi, & si ea tempestate
deformes non erant, & ad utilitatem defensio-
nemq;

ET
tenig; urdium
quod & ab in-
defenderet, &
dragenos ple
rumpi negd
durabilis et
rumpebatur
concedat
esse murorum
comprobat
Brabantis m
tum.
Sed muni
ni Ambior
gatis audier
ex his tot c
L. Aurum
& primoru
ogendum, m
endum existi
etiam Germa
nis docebat
hostium imp
fortissime sup
interea & ex
uuentur & fa

nemq; urbium summā haberent opportunitatē, quod & ab incendio lapidis, & ab ariete materia defenderet, quæ perpetuis trabibus pedes quadragenos plerunq; introrsus reuincta, neq; per rumpi neq; distrahi posset, non tamen perpetuo durabilis erat, pluuia etenim & uetustate corrumpebatur, & temporis tractu cariōsa sepe concidebat. Inde non mirum Eburæ nulla superesse murorum indicia, quæ oppidum illic fuisse comprobent. Est autem & Buren oppidum in Brabantis nimirum ab Eburonibus denominatum.

BVREN
oppidum.

Sed nunc ad Varucam redeamus, ubi Romani Ambiorigis ausu & oratione territi, quæ à legatis audierant, ad concilium deferunt, magnaq; ex his tot causis inter eos controuersia orta est, L. Aurunculeius compluresq; Tribuni militum & primorum militum Centuriones, nihil temere agendum, neq; ex hybernis iniussu Cæsaris discedendum existimabant, quantasuis magnas copias etiam Germanorum sustineri posse munitis hybernis docebant. Rem esse testimonio, quod primum hostium impetum multis ultro uulneribus illatis fortissime sustinuerint, re frumentaria nõ premi, interea & ex proximis hybernis, & à Cæsare conuentura subsidia. Postremo quid esset leuius

C

aut

aut turpius, quàm authore hoste de summis rebus capere consilium. Contra ea Titurius sero facturos clamitabat, cum maiores manus hostium adiunctis Germanis conuenissent, aut cum aliquid calamitatis in proximis hybernis esset acceptum, breuem esse consulendi occasionem, Casarem arbitrari profectum in Italiam, nec aliter Carnutes interficiendi Tasgetij consilium fuisse capturos, neq; Eburones, si ille adesset, tanta cum contemptione Romanorum ad castra uenturos esse, non hostem autorem, sed respectare, subesse Rhenum, magno esse Germanis dolori Ariouisi mortem, & superiores Romanorum uictorias, ardere Galliam tot contumelijs acceptis, sub populi Romani imperium redactam, superiori gloria rei militaris extincta. Postremo quis hoc sibi persuadeat sine certare Ambiorigem ad eiusmodi consilium descendisse. Suam sententiam in utranq; partem esse tutam, si nil sit durius, nullo cum periculo ad proximam legionem peruenturos. Si Gallia omnis cum Germanis consentiat, unam esse in celeritate positam salutem, Cottæ autem, atque eorum, qui dissentirent consilium quem haberet exitum. In quo si non presens periculum, at certe longa obsidione fames esset pertimescenda. Hac in utranq; partem

partem habet
nisiq; ordin
inquit, si ita
ce, ut mag
is sum, in
tis periculo
quid accide
si per te h
hybernis a
belli casum
longe ab ca
Coniurata
que & on
cia rem in
cilem esse
tur, si mo
bent. Con
perspicere. I
perducitur,
nus, superat
malice uiro
notus, cum
secum portat
bernaru reluc
tur, quare nec
ndit, & mgi

partem habita disputatione, cum à Cotta pri-
 misq; ordinibus acriter resisteretur. Vincite,
 inquit, si ita uultis Sabinus, & id clariore uo-
 ce, ut magna pars militum exaudiret. Neque
 is sum, inquit, qui grauisime ex uobis mor-
 tis periculo terrear. Hi sapient, & si grauius
 quid acciderit, abs te rationem reposcent, qui
 si per te liceat, perendino die cum proximis
 hybernis coniuncti, communem cum reliquis
 belli casum sustineant, ne reiecti & relegati,
 longe ab cæteris aut ferro, aut fame intereant.
 Consurgitur ex concilio comprehendunt utrun-
 que & orant, ne sua dissensione & pertina-
 cia rem in summum periculum deducant, sa-
 cilem esse rem, seu maneant, seu profiscian-
 tur, si modo unum omnes sentiant, ac pro-
 bent. Contra in dissensione nullam se salutem
 perspiciere. Res disputatione ad mediam noctem
 perducitur, tandem dat Cotta permotus ma-
 nus, superat sententia Sabini, pronunciatum pri-
 ma luce ituros, consumitur uigilijs reliqua pars
 noctis, cum sua quisq; miles circumspiceret, quid
 secum portare posset, quid ex instrumento hy-
 bernarū relinquere cogeretur. Omnia excogitan-
 tur, quare nec sine periculo maneatur, et læguore
 militū, & uigilijs periculū augeatur. Prima luce

C ij sic ex

ex castris proficiscuntur, ut quibus esset persuasum, non ab hoste, sed homine amicissimo Am-
biorige consilium datum longissimo agmine ma-
gnisq; impedimentis.

DE MORTE COTTAE ET SABINI LEGIONISQVE IN- ternitione eo loco ubi nunc est urbs Leodium.

Ostquam ex nocturno fremitu,
uigilijsq; de legionis ex castris
profectione senserunt Eburones,
collocatis insidijs, bipartito in
syluis opportuno atq; occulto lo-
co à Varuca milibus passuum cir-

ANTIUM
pagus.
LÉGIA
flumiolus.

citer duobus, ubi Antium pagus nunc est, & Le-
gia flumiolus ortum habet, Romanorum aduen-
tum expectabant. Et cum se maior pars agminis
in magnam conuallem demisisset, ex utraq; parte
eius Vallis sese subito ostenderunt, nouissimosq;
premere, & primos prohibere ascensu, atque
iniquissimo Romanis loco, prælium committere
cœperunt. Tum demum Titurius, uti qui nihil
antea prouidisset, trepidare & concurrare, co-
hor

ET
interq; dispo-
nit cum omnia
his accidere
filium caper
hec posse in
profectione
ni deera sal
militibus in
cia prohibe
minis mone
quoquo loco
uiserunt pr
rent, atq;
& si in euu
tamen inco
litibus spen
ciores effe
desperatione
cidit, quod si
signis discede
ma haberet,
pere propera
plerentur. A
nam duces con
ne quis ab lo
lum, atq; illis

hortesq; disponere, hæc tamen ipsa timide, atq; ut eum omnia deficere uiderentur, quod plerunq; his accidere consuevit, qui in ipso negotio consilium capere coguntur. At Cotta qui cogitasset hæc posse in itinere accidere, atq; ob eam causam profectiois auctor non fuisset, nulla in re communi deerat salutis, & in appellandis cohortandisq; militibus Imperatoris, & in pugna militis officia præstabat. Cumq; propter longitudinem agminis minus facile per se omnia obire, & quid quoquo loco faciendum esset, providere possent, iusserunt pronuciari, ut impedimenta relinquerent, atq; in orbem consisterent, quod consilium & si in eiusmodi casu reprehendendum non est, tamen incommode accidit, nam & Romanis militibus spem minuit, & hostes ad pugnandum alacriores effecit, quod non sine summo timore, & desperatione id factum uidebatur. Præterea accidit, quod fieri necesse erat, ut uulgo milites ab signis discederent, quæq; quisq; eorum charisima haberet, ab impedimentis petere, atq; arripere properaret, & clamore ac fletu omnia complerentur. At Eburonibus consilium non defuit, nam duces eorum tota acie pronuciare iusserunt, ne quis ab loco discederet, illorum esse prædam, atq; illis reseruari, quæcunq; Romani reliquif

C iij

liquif

OTTAE

S QVE IN

est urbs

Eturmo fremu
gionis ex capri
serunt Eburonib.
dij, bipartito in
eno atq; occulto lo
ilibus passum ce
is nunc est, & Le
maiorum aduen
sior pars agminis
et, ex utraq; parti
unt, nouissimosq;
re ascensu, digne
elium committre
ius, uti au dicit
conspicit, to
hor

liquissent, proinde omnia in uictoria posita existimarent. Erant & uirtute & numero pares pugnandi Romani, tametsi à duce & à fortuna desererebantur, tamen omnem spem salutis in uirtute ponebant, & quoties quæq; cohors procurrerat, ab ea parte magnus hostium numerus cadebat. Quare animaduersa Ambiorix, pronunciari iubet, ut procul tela conijciant, ne propius accedant, et quam in partem Romani impetum fecerint, cedant leuitate armorum, & quotidiana exercitatione nihil ab his nocere posse, rursus se ad signa recipientes, insequantur. Quo precepto ab his diligentissime obseruato, cum quæpiam cohors ex orbe excesserat, atque impetum fecerat, hostes uelocissime fugiebant. Interim ea parte nudari necesse erat, & ab latere aperto tela recipi. Rursus cum in eum locum unde erant egressi reuerti cœperant, & ab his qui cesserant, & ab his qui proximi steterant, circumueniebantur. Sin autem locum tenere uellent, neq; uirtuti locus relinquebatur, neq; à tanta multitudine coniecta tela à confertis uitari poterant. Tamen tam multis incommotis conflictati, multis uulneribus acceptis resistebant, & magna parte diei consumpta, cum à prima luce ad horam octauam pugnaretur, nihil, quod esset ipsis indignum com-

mitte

ntebant. Tu
 no primum pi
 auctoritatis,
 Ab hoc pate
 sortitam,
 Lucanus
 dum circum
 Cotta lega
 tans, in ad
 bus perno
 rigem suos
 tem suam
 ut sibi, m
 dit, si uel
 titudine i
 tem perti
 eam rem
 Cotta saue
 excedant,
 sperare se a
 trare posse
 negat, atq;
 sentia trib
 rum ordin
 pius Ambio
 imperata,

mittebant. Tum T. Baluentio qui superiore an-
 no primum pilum duxerat, uiro forti, & magna
 autoritatis, utrunq; fœmur tragula traicitur:
 Ab hoc puto summitatem montis Petrosij nomen
 sortitam, ubi sunt ædes nunc diuæ Balbinæ. Q.
 Lucanius eiusdem ordinis fortissime pugnans,
 dum circumuento filio subuenit, interficitur. L.
 Cotta legatus, omnes cohortes, ordinesq; adhor-
 tans, in aduersum os funda uulneratur. His re-
 bus permotus Q. Titurius, cum procul Ambio-
 rigem suos cohortantem conspexisset, interpre-
 tem suum G. Pompeium ad eum mittit, rogatum
 ut sibi, militibusq; parcat. Ille appellatus respon-
 dit, si uelit secum colloqui, licere, sperare à mul-
 titudine impetrari posse, quod ad militum salu-
 tem pertineat, ipsi uero nihil nocitum iri, inq;
 eam rem se, suamq; fidem interponere. Ille cum
 Cotta saucio communicat, si uideatur pugna ut
 excedant, & cum Ambiorige unà colloquantur,
 sperare se ab eo suam, ac militum salutem impe-
 trare posse. Cotta se ad armatum hostem iturum
 negat, atq; in eo perseverat. Sabinus quos in præ-
 sentia tribunos militū circū se habebat & primo
 ordinū Centuriones, se sequi iubet, & cū pro-
 pius Ambiorigē accessisset, iussus arma abijcere,
 imperata, suisq;, ut idem faciāt imperat. Interim

C itij duns

SABINI
interitus.
SABINIA
uia.

AVRVN-
sulci cædes.

PETRO-
sius mons.

dum de conditionibus inter se agunt, longiorq̄
consulto ab Ambiorige instituitur sermo, paula-
tim circumuentus interficitur, in uia, quæ ab
ipso Sabinia siue Sauinia, b in u, ut sepe fit, trans
mutata, dicitur, ea in urbe Leodio apud eadem
sanctæ Crucis, in uallem declinans, ferme usq; ad
pontem, qui in insulam ducit, perdurat, tū uero
more suo Eburones uictoriā conclamāt, atq; ulu-
latū tollunt, impetuq; in Romanos facto, ordines
perturbant, ibi Lucius Aurunculeius Cotta pu-
gnās interficitur, cū maxima parte militū, casuq;
suo uie nomen dedit Aurunculeiæ, apud portam
quæ in publicum montem ducit, super Mosam flu-
men nunc quidem, ea autem tempestate hunc lo-
cū non attingebat, sed longo post tēpore condita
urbe Legia, ut pluribus partibus oppidum inter-
lueret, ducta fossa deriuatum est, & insulam ef-
fecit, occiso autem Cotta, reliqui Romani se in
castra recipiunt, unde erant egressi, ex quibus
L. Petrosidius aquilifer, à quo mons ille maxi-
mus Petrosius in urbe Legia nomen habet, cum
magna multitudine hostium premeretur, aquila
intra uallum proiecit, ipse pro castris for-
tissime pugnans occiditur, alij ægre ad noctem
oppugnationem sustinent, noctu ad unum omnes,
desperata salute, se ipsi interficiunt, pauci ex præ-
lio

lio elapsi,
Labienuum
eum de re
autem L.
sione ad
nunc esse
Varuac
manica
Sabini
postulati

DE
NO

ti tradun-
tare, ne se
biorigen
in Casarem

lio elapsi , incertis itineribus per syluas , ad T. Labienum legatum inhyberna proueniunt , atq; cum de rebus gestis certiozem faciunt . Hyberna autem Labieni , quantum coniectura & dimensione adsequi possum , Lobienſe monasterium nunc esse opinor ex nominis allusione , distat à Varuca quinquaginta milibus passuum , quæ Germanica circiter quindecim miliaria conficiunt , ad Sabim fluuium loco excelsa , uti scribit Caesar , & postea latius declarabo .

LOBIEN
ſc monaste-
riū ad Sabim

DE VRBIS LEODII

NOMENCLATURA ET CVR

primū Legia nunc uero Leo-
dium appelletur .

SI nō puduit Romanos terrarū orbis dominos originis suæ autores Aeneam & Romulū nō satis honesto , si figmenta poetica tollas , utrunq; parente procreatum , atque hunc patria prodita , ut multi tradunt , illum uero fraterna cede infamem citare , nescio cur mihi uitio uerti possit , si in Ambiorigen magnanimum regem , hac una dempta in Casarem ingratitude nota , urbis Leodij prima

AMBIO-
rix Leodij
conditor.

prima auspicia referam. Restituerat illi quidem
Caesar regnum, liberauerat stipendio, remiserat
& filium & fratris filium, quos Aduatici in ca-
tenis & seruitute habebant obsides, sed quam ap-
pellabis restitutionem, ubi grauius iugum quam
in seruitute feras? Romanorum imperia facere
cogebatur regia dignitas, comportare frumenta,
hyberna intra regni uiscera alere & perpeti ma-
le audire ab omnibus Germanis & Gallis, quod
solus uolens, & non coactus, contra propinquas
ac cognatas sibi ciuitates subsidia comministra-
ret. Pudendum deniq; Tungrorum atq; Eburo-
num genti, quae ita à maiorum uirtute degenera-
uisset, ut sedes illorum sanguine quaesitas, & in
nobili solo constabilitas, per uecordiam ab exter-
na gente, in seruitutem reduci pateretur, Cesa-
rem beneficijs uinctum, captumq; , non restitu-
tum habere regem, quem mox, cum libuisset, mi-
nima occasione esset expulsurus, & Romam in
triumphum ducturus. Ad hæc, non propria spon-
te, sed Induciomari ac Treuerorum, quorū cliens
erat, de inuadendis Romanis consilium sumpsit
Ambiorix, non quidem ipse, sed Eburonum ci-
uitas, cuius importunitati parere cogebatur. Pos-
sem etiam allegare Cæsaris impudentiam, à nobi-
libus proditam scriptoribus, qua nihil ueritus est
confin

confingere.
impudente
legionem
Ambiorix
nunc est
cebitur
tera legi
ibidem
Et hoc
berante
mo, omni
quadrati
midio n
nouum
gni temp
nibus ci
indicant
dam de
rum adhi
Legia stan
de Varne
alijs con
bro illo
sciat mul
mum in
dicuntur

confingere, ad tegenda, uel sua, uel amicorum
impudenter gesta, satis est mihi illius testimonio
legionem Romanam cum quinque cohortibus ab
Ambiorige Eburonum regulo, in ea ualle ubi
nunc est urbs Leodium, caesam demonstrasse, do-
cebimus etiam paulo post, Quod Ciceronem cum al-
tera legione à Caesare ad Varucam remissum, atque
ibidem à Germanis interceptum, penèque deletum.

Et hinc huic loco à legione ibi caesa, et diu hy-
bernante Legia nomen inditum constanter affir-
mo, omnis enim Caesaris descriptio ad amussim
quadrat. Distat Legia à Varuca uix amplius di-
midio miliari germanico, in magna conualle, et
nouum oppidum esse opinantur, circa Caroli ma-
gni tempora, ab Huberto Aquitanorum duce mor-
tibus cinctum, non admodum amplis, ut ueteres
indicant ruinae. Ostendit etiam uicos in illo quos-
dam de nomine caesorum ibi ducum Romano-
rum adhuc in praesentia nuncupari. Interfuit
Legia fluuiolus pueris in urbe notus. Porro quae
de Varuca diximus, ne quis putet nullis nos
alijs coniecturis inniti, quam ijs quas ex li-
bro illo manu scripto, deprompsimus, sed
sciat multa praeterea, et alia nobis haec in ani-
mum induxisse. Romane adhuc hodie loqui
dicuntur Leodenses, etiam si sermo illorum

ad Gal

LEGIA

ad gallicam linguam magis inclinēt. Sunt non
 procul à Varuca uici complures Romanam ori-
 ginem nomine referentes. Visitur inde latinus pa-
 gus, Volsci, Vercellæ, Pascasij, Bercelij uiri do-
 ctissimi patria. Item Antium, nimirum ab Antia-
 tibus in quo uico Legia fluiuiolus habet ortum, &
 Cottæ fons limpidissimus, quo, dum in hybernis
 erat Cotta oblectabatur, aut prope illum funda-
 traiectus fuerit. Est & Ciceronis fons in urbe no-
 tissimus, & aquis maxime uber, quem Ciceronis
 fontem male lecta litera nuncupant, scaturit è
 monte Petrosio retro ædes fratrum, quos mino-
 res appellant. Et hæc est uera nominis Legiæ ori-
 go, & tantæ urbis, dum adhuc sylua foret, de-
 scriptio, non à Legeia nympa, ut in carmine
 aliquando iuuenis lusi, neq; à Ligijs Hungariæ
 populis, ut nonnulli uoluerunt, eo quod gallica
 uox lige consonat. Nunc autem cur hodie Leo-
 dium uocetur, quoniam ab omnibus ignorari,
 requiri tamen intelligam, aperiendum est. Dico
 igitur, quod est, Leodium oppidum à Gallis Le-
 giam à legione ibi caesa, & hybernante ab initio
 appellatum fuisse, à Germanis uero non ualentibus
 romanam siue gallicam exprimere uocem in-
 lugich, deinde ludich id nominis detortum. Di-
 ctiones autem huiusmodi germanice à lud inci-
 pientes

COTTÆ
 fons.

CICERO
 nis fons.

pientes, qui
 mus, ut Lu-
 dus, hinc
 non uideo

ALLA

DI

Ithacense
 Troiam
 gi quoq; et
 A sciburgia
 coloniam A
 uia ditionis
 mum abijt
 est. Huius
 lo de situ, n
 niam uero C
 ac diuina p

pientes, quando latinas facimus in leo conuertimus, ut Ludger, Leodegarius, Ludpolt Leopoldus, hinc quoq; Ludich Leodium appellatum, non uideo cur reformidem adferere.

ALIA DE VRBIS LEO-

DII NOMENCLATURA

OPINIO.

QVUM antiquiores urbis Leodij conditores facere mallet, & diu ante Caij Iulij Cæsaris atq; Huberti Aquitanici tempora Leodium fuisse adfirmarem, aiebam

Ithacensem Oenopa relicto Leode filio domi, ad Troiam Vlyfsem fecutum, & ea expugnata, longi quoq; erroris illius comitem fuisse, & cum illo Asciburgium peruenisse, id erat oppidum infra coloniam Agrippinam non procul à Xantho Cluix ditionis celebri municipio, quod in tenuissimum abiit uicum, cui Aschelburg hodie nomen est. Huius rei testis est Cornelius Tacitus in libello de situ, moribus, & populis Germaniæ. Quoniam uero Oenops iam grandæuus esset, longaq; ac diutina peregrinatione defatigatus & exhau-

stus

ASCIBVR-
gium oppidū

stus adeo uiribus, ut diffideret in Ithacam se posse redire, quamuis summo & penatium & filij teneretur desiderio, ab Vlysse impetrauit, ut cum ijs socijs quos pari modo adfectos Asciburgij relinquebat, dimitteretur. Et quum ipse Vlysses Asciburgij nomen in Akrineriton commutasset, quo socij, quia uero Nerito Ithacæ promontorio frui non poterant, ficto saltem oblectarentur, ipse Oenops, ut sibi charissimi filij Leodis desiderium leniret, ad Mosam condendæ urbis locum quæsiuit, & conditam Λειώδιου, Leodium de filij sui nomine appellauit. Hic Leiodes interim Ithacæ inter Penelopes procos conuersabatur, haud quaquam tamen eorum adprobans insolentiam, sed sepe reprehendens & procos exosos habens in extremo loco apud pocula semper sedebat. Vnde Homerus lib. i. Odysseæ.

Λειώδεις δὲ πρῶτ' ἄνισατο οἴνοπος ἢ ὄσφι θυοσκῶος ἔσκε, παρὰ κρητῆρα ἢ καλὸν ἔξε μυχόιτατ' αἰεὶ. ἄτα δαλίας ἢ οἱ οἶω ἔχθραί' ἔσαν. πᾶσι δὲ νεμέσσα μνηστέρουσι.
Nihilominus tamen & ipse Penelopes coniugium ambibat, data enim spe illius potiundæ ei qui Vlyssis arcum tenderet, primus periculum fecit, nec tendere potuit, aliosq; dehortatus est ne experirentur. Homerus ibidem.

ἄρα τὸτε
στὰ δὲ ἔξ
ἔδλε μυχ
αὐτὰ
ἀτρηπ
πυ
ἢ φίλοι
λ
πῶλοι
τα.
θυμῶν
Quapro
ita depre
γῶν μα
ἔλεγε
ἔγὰρ πα
συ
εἶπεν, ὅ
ἄλλος
πῶν σκα
ἀλλὰ μὲν
τῶν ἰάται
σπομ
ἠτὰρ ἔγῳ

Ἰσθρα τότε πρῶτος τόξου λάβε $\text{\textcircled{C}}$ Βέλος ὠκύ ἤσπιον
 στή δ' ἄρ' ἐπ' Ἰδίου ἰῶν $\text{\textcircled{C}}$ τόξου περιήτιξεν
 ἴδλε μιν γνῆτανυσσιν πρὶν γὰρ κάμε χεῖρας
 ἀνέλκων

ἀτρίππος ἀπαλας, μετὰ δὲ μνηστῆρσι μῆ-
 πον

ὦ φίλοι ἴδλ' ἐγὼ ταυῦω, λαβέτω δὲ καὶ ἄλ-
 λῳ

πολλὰς γὰρ τόδ' ἰσθρα τόξου ἀραστῆας κεκαδή-
 σαι.

θυμὸν καὶ ψυχῆς σφ.

Quapropter ab Ulyssse interfectus est, licet illum
 ita deprecaretur libro xxij.

γενῶμαι σ' Ὀδυσσεύ, σὺ δὲ μ' αἰδέο καὶ μ'
 ἔλεσον

ἴ γὰρ πωτὶνὰ φημί γυμνακῶν γνῆ μεγάρου
 σιν

εἰπεῖν, ἴδλε τι ρέξαι ἀτάδαλον, ἀλλὰ καὶ
 ἄλλος

πάνεσθον μνηστῆρας, ὅτις τοιαῦν τάγε ρέξοι
 ἀλλὰ μοι ἴδ' ἐπέθοντο γυμνακῶν ἀπό χεῖρας ἔχεσθ
 τῶν ἀτάδαλίσσιν ἀσκήα πόντον ἐπέ-
 σπον

κῆταρ' ἐγὼ μετὰ βίσι θυσοκόος ἴδ' ἐμ' ἐοργῶς
 κέσσομαι,

κείσομαι, ὡς ἔκ' ἐσι χάρις μετοπίδ' ἐνεργέωμ.

Hæc nanq; nihil remoratus Vlysses Leodemætorio respiciens uultu respondit.

εἰ μὲν δὲ μετὰ τοῖσι θυσκόθ' ἔυχαι εἶν
πολλάκι πρὸ μέλλεις ἀρήμναι σὺν μεγάροισιν
τηλὸν ἐμοὶ νόσοιο τέλθ' γλυκεροῖο γνέσθαι
σοὶ δ' ἀλοχόμ τε φίλημ σπέσθαι καὶ τέκνα
τεκέσθαι

Ἐὶ δ' ἔκ' αὖ θάνατόμ γε δυσκλεγία προφύγειοδα.

Et hæc dicens transfodit illi iugulum gladio. Hæc habuit Leiodes exitum. Quæ si uera sunt, ut omnino nec adfirmare, nec refellere uolo, egregie referunt & conditorem suum, & conditoris filium Leodienses. Ille absq; dubio non ab re Oenops uocatus est, id est, uini custos, & habens uini colorem, quo nomine etiam Bacchus appellatur, & nimirum bibulus fuit Oenops. Leodes uero apud crateras & pocula, ut inquit Homerus semper sedebat. Nemo enim crederet quàm dediti sint poculis Leodienses, & quàm sint supra modum bibaces, quod ipsum libenter de gentilibus meis reticuissem, nisi scirem artem egregie bibendi hodie non inter uicia, sed inter pri-

mas

in uirtutes
nisi qui pocu
uini in uirgi
fiterit. ab o
fortium ap
utentem, a
& magni
in eborari
dat flagiti
locus, ad n
à Leode the
re, ita tan
sem Alci
casse, pro
eo munic
quum nem
minis, uet
facile fuit
piam Leod
cenes nomi
tes uero pos
alij, ueteri
burgum &
condidisse.
nitati tamen
ut certiores

mas uirtutes annumerari, nec bonus uir habetur, nisi qui pocula euacuare, & uno anhelitu multū uini ingurgitare nouerit, quod qui egregie profuerit, ab omnibus amatur, colitur & huius consortium appetitur. Contra frugi & modico uino utentem, auersantur omnes, fugiunt, irrident, & magni alicuius mali conscium clamant, qui se inebriari reformidet uereaturq; ne ebrius sua prodat flagitia. Verum de his non est modo dicendi locus, ad nomenclaturam Leodij redeo, quam à Leode Ithacensi habere ut non ausim affirmare, ita tamen dicere possum. Si uerum est Vlysem Asciburgium peruenisse Akrineritonq; uocasse, procul dubio ex socijs aliquos reliquisse in eo municipio, alioqui frustra, nomen immutasset, quum nemo Gallorum aut Germanorum hoc nomenis, uetere abiecto, usurpare uoluisset. Deinde facile fuit uel Oenopem uel Ithacensem quempiam Leodium condidisse, & uulgari apud Ithacenses nomine Λεώδιου appellasse. Superuenientes uero postea Troiani siue Sicambri fuerint, siue alij, ueteri in græcam gentem odio accensi, Asciburgium & Leodium destruxisse Xanthumq; condidisse. Hæc coniectura, & si non certa, ueritati tamen consona, neq; de suo Aenea ueriores aut certiores Roma perluxerit. Leodium itaq;

D destrua

destructum pristinam syluæ faciem resumpsit, non
totum quidem, sed magna ex parte usq; ad Hu-
berti Aquitanici tempora, qui unus ex proceri-
bus Caroli Magni, dum ille uel lupillæ uel Har-
stalli ageret, uallis amœnitate, lociq; celebritate
ac rerum ibidem gestarum fama permotus, & di-
ui Lamberti martyrio nobilis, uetus Leodium
reparauit, & hinc Leodij conditor appellari ce-
ptus est.

SVMMARIA VRBIS LEODII DESCRI- PTIO.

REm non parum gratam patriæ meæ mihi
fecisse uideor, dum illi parentes suos, an-
tiquissimamq; originem à nemine hactè-
nus animaduersam sub oculos posui, ac ueluti ex
locupletissimo probatissimorum autorum penu
depromptam, in lucem primus produxi, quæ in
re quid gratiæ promeruerim nescio, certe pietati
satisfecisse pro uirili me parte iuuat. Nunc uero
exteris, qui tãtæ urbis primordia admirati sunt,
antequam ad Ambiorigem reuertar, in descri-
ptione illius summaria, subueniendum duxi.

Legia

Legia igitur
est Germani-
cant, max
meridien
tur ambu-
tibus pul-
excurrat
qua ex A
& Amb
amæni-
eius exor-
nihil de-
habet q
mus de-
uant, me
nauigio,
fluminis
fretidum
no dedit
mis octo
amplissim
parrochia
contubern
ciscanorū
randarū
censere uel

Legia igitur siue ut nunc uocant Leodium, urbs est Germaniæ inferioris, quam & secundam uocant, maxima: ad tertium à Tungris miliare qua meridiem spectant, quæ tanto murorum cingitur ambitu, ut altissimos amplexetur montes uicibus pulcherrime consitos. Deinde in latissimam excurrit & apprehendit in ualle planiciem, in qua ex Arduenna sylua tria flumina Vta, Vesa, & Ambluaria in Mosam exonerant, & multas amœnissimas efficiunt insulas, magnificis ædificijs exornatas, ita ut ad uoluptatem plane hic nihil desit. Siue enim quis montibus oblectetur, habet quocunq; se uertat, in quibus expeditissimus defatigetur. Si quem planicies & prata iuuant, meditullium urbis hæc adfatim dabit. Gaudes nauigio, urbem Venetam habebis, nisi quod hic uiui fluminis aqua iucundior est, quam apud Venetos fetidum mare. Est aliquis religioni & cultui diuino deditus, exhibebit huic urbs Leodium imprimis octo insignia Canonicorum collegia, quatuor amplissimas abbatias, triginta duas ecclesias quas parochiales uocant, quatuor mendicantium ordinum contubernia, et ex his nonnulla cõduplicata ut Franciscanorum. Quod si reliquas monachorum & admirandarum monialium ædes, cõuenticula et sacella recensere uelim, integro serè libro opus esset, unde

D ij nos

aciem r...
 ex parte...
 ui unus...
 el lupille...
 e, lociq;...
 ta permotus...
 r, uetus Leod...
 litor appellat

VRBIS

GRIS

patrie mee...
 barenies...
 ti à memore...
 ofsi, ac ueluti...
 in autorum...
 produxi, quia...
 cio, certe pietat...
 uat. Nunc uero...
 a admirati sunt...
 etar, in deſcri...
 uendam dant.

Legia

FRANCI
scus Petrar-
cha.

ARDVEN-
na sylua.

nō mirū si Franciscus Petrarcha scribat se uidisse
Leodiū insignē clero locū. Nec est quod quisquā
exquiret de agri fertilitate apud Leodium, cum
facili colligat argumento, nunquam tantam cle-
ri multitudinem, & tam magnam eorum homi-
num turbam, qui in ocio diuino uiuentes, omniū
rerum copia opus habent, sibi hunc locum dele-
cturam fuisse, nisi omni ubertate ager Leodius
abundaret & excelleret. Habet ad meridiem Ar-
duennam syluam totius Galliae maximam, ex
qua innumera proueniunt commoda, ferae, peco-
ra, boues, atq; aedificiorum materies, ligna præ-
stantissima, & immensa, ut ait Strabo, longitu-
dinis. Ad alterum latus, Tungros & Centrones
uersus, est ager Hesbanticus, usq; adeo gleba fer-
tili, adhæc pomis & nucibus omnis generis, a-
bundans, ut cum Idæa & Sicilia de præstantia
certare posset. Iuxta ciuitatem effodiuntur ni-
gri lapides, qui modico ligno accensi, calidissi-
mum ignem præbent. Aer temperatissimus est,
& saluber, licet enim ad austrum ciuitatis bona
pars spectet, illius tamen flatus Arduenna, quæ
altior est, mitigat & frangit, & habent qui ab
ortu spirant uenti, liberum accessum, & conti-
nui ignes ex ea, quam dixi, materia, crassio-
rem perpurgant & extenuant aerem. Cum nuper Cæ
sar

far Carolus
lum orator
guntino p
Bauaria,
cellenti h
Leodium
Huo ep
ctus, et n
nemo di
cum ppe
hillo, præ
rum qui
subinde
usquam
stratus e
si tum h
tio epif
perfic. to,
turum. P
more ac r
lumen lib
quo digre
Varus
cum equit
fructu mi pr
termittit,

far Carolus in Brabantia ageret, missus est ad il-
 lum orator à fratre Electore & Cardinale Mo-
 guntino princeps illustrissimus Fridericus Dux
 Bauariæ, Comes Palatinus Rheni &c. cui pro ex-
 cellenti humanitate, ut in reditu patriam meam
 Leodium inuiseret, persuasi. Qui postquam ex
 Huio oppido, flumine in medium urbis perdu- HVIO.
 ctus, et magna populi multitudine exceptus esset,
 nemo diceret, quanta admiratione urbem cir-
 cumspexerit, altissimos conscendit montes, ni-
 hilq; prætermisit, quo totam uidere posset. Ve-
 rum quia urbs ipsa ampla supra modum est, &
 subinde intra reductas ualles abscondetur, nec
 usquam tota ex uno loco conspici possit, spe fru-
 stratus est, adserens amœniorem ciuitatem, etiam
 si tum hiems erat, nunquam se uidisse. De pala-
 tio episcopali ad Cardinalem rescripsit opere
 perfecto, in orbe Christiano nullum pulchrius fu-
 turum. Prætereo pontes solido constructos mar-
 more ac reliquam urbis pulchritudinem, ne in uo-
 lumen libellus excrescat, & ad Ambiorigem à
 quo digressus sum, redeo.

Varucana uictoria sublatus Ambiorix, statim
 cum equitatu in Aduaticos, qui erant eius regni
 finitimi proficiscitur, neq; diem neq; noctem in-
 termittit, peditatumq; se subsequi iubet. Re de-

D iij non

monstrata Aduaticisq; concitatis, postero die in Neruios peruenit, hortaturq; , ne sui in perpetuū liberandi, atq; ulciscendi Romanos, pro his quas acceperint iniurijs, occasionem dimittant, interfectos esse legatos duos, magnamq; partem exercitus interisse demonstrat, nihil esse negotij subito oppressam legionem, quæ cum Cicerone hmet, interfici, se ad eam rem profitetur adiutorum. Facile hac oratione Neruijs persuadet, itaq; confestim dimissis nuntijs ad Centrones, quorum oppidum satis amenum in patria Leodiensi tribus à Tungris miliaribus floret, & à sancto quodam Trudone, eo quod nomen parum adludat, quidam denominatum audent confingere, à quibus si eius oppidi nomenclaturam ante illius diui tempora requiras, magis mutos uidebis, quàm pisces. Toxandrum enim, quod illi nomen Placentinus fuisse opinatus est, ad Mosæ ripam erat, ut suo loco indicabo, mittunt etiam ad Grudios, & ad Leuacos, non procul à Centronibus, Pleumosios, quos nunc Cortracum tenere adserunt, Gundunos, hos Gandanos esse non dubitauerim, & melius Gundunos scribi, quàm Gorduons animaduerti, hi omnes sub imperio Neruiorum & Aduaticorum erant, & quàm maximas manus possunt, cogunt, & de improviso ad Cicero-

nis

CENTRO
nes Centron.

GRVDII.
LEVACI
Leuen uel
Leuues.
PLEVMO-
SIL.
GONDV.
NI.

ti hyberna
Titurij mor
fuit necess
munitioni
pentino e
circumue
tici, Ner
tes, legi
leriter ad
agregati
in ceteri
riam, u
bant. I
cerone
peritidij
cipiunt
nis caus
tantur i
uidebent
multo m
gnant, fi
atione qu
ceps reli
temporis
gris, mon
tur. T

nis hyberna aduolant, nondum ad eum fama de Titurij morte perlata. Huic quoq; accidit, quod fuit necesse, ut nonnulli milites, qui lignationis munitioisq; causa in syluas discessissent, repente equitum aduentu interciperentur. His circumuentis, magna manu Eburones, Aduatici, Neruij, atq; horum omnium socij & clientes, legionem oppugnare incipiunt. Romani celeriter ad arma concurrunt, uallum conscendunt, ægre is dies sustentatur, quod omnem spem hostes in celeritate ponebant, atq; hanc adepti uictoriam, in perpetuum se fore uictores confidebant. Mittuntur ad Cæsarem confestim à Cicerone literæ, magnis propositis præmijs si pertulissent, obsessis omnibus uijs, missi interceptiuntur. Noctu ex ea materia quam munitiois causa comportauerant, turres CXX. excitantur incredibili celeritate, quæ operi deesse uidebantur, perficiuntur. Hostes postero die multo maioribus copijs coactis, castra oppugnant, fossam complent, à Romanis eadem ratione qua pridie, resistitur. Hoc idem deinceps reliquis fit diebus, nulla pars nocturni temporis ad laborem intermittitur, non ægris, non uulneratis facultas aliqua quietis datur. Tandem duces principesq; Neruiorum,

D iij qui

qui aliquem sermonis aditum, causamq; amicitiam
 cum Cicerone habebat, colloqui sese uelle dicunt.
 Facta potestate, eadem quæ Ambiorix cum Ti-
 turio egerat, commemorant, omnem esse in ar-
 mis Galliam, Germanos Rhenum transisse, Cæ-
 saris, reliquorumq; hyberna oppugnari. Addunt
 etiam de Sabini morte, Ambiorigem ostentant si-
 dei faciundæ causa, errare eos dicunt, si quicquã
 ab his præsidij sperent, qui suis rebus diffidant:
 sese tamen scire hoc esse in Ciceronẽ, populumq;
 Romanum animo, ut nihil nisi hyberna recusent,
 atq; hanc inueterascere consuetudinem nolint: li-
 cere illis incolumibus per se ex hybernis discede-
 re, & in quascunq; partes uelint sine metu profi-
 cisci. Cicero ad hæc unũ modo respondit, non esse
 consuetudinẽ populi Romani ullam accipere ab
 hoste armato conditionẽ, si ab armis discedere ue-
 lint, se adiutore utantur, legatosq; ad Cæsarẽ mit-
 tant, sperare se pro eius iustitia, quæ petierint im-
 petraturos. Ab hac sperepulsi Neruij, uallo pe-
 dum XI. ut fossa pedum XV. hyberna cingunt.
 Hæc ex superiorum annorum consuetudine à Ro-
 manis cognouerant, & quosdam de exercitu na-
 cti captiuos, ab his docebantur, sed nulla ferra-
 mentorum copia, quæ essent ad hunc usum ido-
 nea, gladijs cespites circumcidere, manibus sa-
 gulisq;

gulisq; terr
 dem ex re
 horis trib
 munitio
 acriter h
 tute Ro
 Cicero t
 nullam
 magnap
 ad pau
 erat de
 Vertice
 nem pro
 ad Cæs
 fert, &
 tus ad C
 nam, q
 tus, &
 ceronis,
 sis, & C
 ad se uen
 in fines
 peruenit
 tores cog
 sare om
 matorum

gulisq; terram exhaurire cogebantur. Quae quidem ex re multitudo cognosci potuit, nam minus horis tribus decem milium passuum in circuitu munitiōnem perfecerunt, atq; per aliquot dies acriter hyberna oppugnare cœperunt, quae uirtute Romanorum tamen defensa sunt, licet etiam Cicero tenuissima esset ualitudine. uerum cum nullum intermitteretur oppugnandi tempus, & magna parte Romanorū uulneribus confecta res ad paucitatem defensorum peruenisset, actum erat de hybernis, nisi quidam Neruius nomine Vertico, qui à prima oppugnatione ad Cicero-
nem profugerat, seruo suo persuasisset, ut literas ad Cæsarem deferret, has ille in iaculo illigatas effert, & Gallus inter Gallos sine suspitione uersatus ad Cæsarem peruenit, qui apud Samarobri-
nam, quam nunc Cameracum appellant reper-
tus, & edoctus ab eo de periculo legionis ac Ci-
ceronis, quamprimum M. Crassum ex Bellona-
cis, & C. Fabium ex Atrebatibus cum legionibus ad se uenire iubet, quibus cum magnis itineribus in fines Neruiorum, quo iter ad Cicero-
nem erat, peruenit, Neruij aduentu Cæsaris per explora-
tores cognito, obsidionem relinquunt, & ad Cæ-
sarem omnibus copijs contendunt. Eae erant ar-
matorum circiter millia LX. De quibus Caesar
literis

SAMARO
brina quae
nunc Came-
racum.

litteris Ciceronis certior factus, & si uix septem hominum milia haberet, atq; iniquissimo loco, magno tamen animo Neruios inuasit, & primo congressu in fugam uertit. Hac re cognita, Eburonum copiae quae nondum aduenerant, non ulterius progredi ausae, ad sua retro cesserunt. Induciomarus Treuir per eosdem dies cum Labieno congressus, infeliciter uictus atque occisus est. Quae iam dicta sunt forsitan satis à proposito quibusdam uideri poterunt. Verum quia res gestas ab Ambiorige principe nostro scribere, constitui atq; haec suasu ac ductu eius contigere, nolui praetermittere.

Post Aduaticam uictoriam Caesar de improviso Neruios, Senones & Carnutes aggressus, in deditio nem uenire atq; obsides dare coegit. Dein de totus & mente & animo in bellum Treuerorum & Ambiorigis insistit. Sed quod pro explorato habebat Ambiorigem praelio non esse concertaturum, reliqua eius consilia animo circumspiciebat. Erant Menapij propinqui Eburonum finibus, perpetuis paludibus, syluisq; muniti, infra Vbios, hoc est, Colonienses habitantes, ac nunc Iuliacenses, Geldrenses et Cliuenses appellati sunt, qui uni ex Gallia Belgica de pace ad Caesarem legatos nunquam miserant. Cum his hospitium esse

Ambio

MENAPII.

Ambiorigis
manos in al
deu ab end
lollace
napios ab
cogeretur
pediment
legiones
nibus exp
Illinulle
uas palud
Caesar pe
Crasso q
triparti
pecoris
bus reb
cis peten
ptis, hos
si aut An
suis recep
trebatem
napijs re
Dum haec
tes Treu
rant, iniq
tatem illor

Ambiorigi sciebat. Item per Treueros uenisse Germanos in amicitiam cognouerat. Hæc prius illi detrahenda auxilia existimabat, quàm ipsum bello laceffendum, ne desperata salute, aut se in Menapios abderet, aut cum Transrhenanis congregi cogereetur. Hoc inuito consilio totius exercitus impedimenta ad Labienū in Treueros mittit, duasq; legiones ad ipsum proficisci iubet. Ipse cum legionibus expeditis quinq; in Menapios proficiscitur. Illi nulla coacta manu loci presidio freti, in syluis paludesq; confugiunt, suaq; eodem conferunt. Caesar partitis copijs cum C. Fabio legato & M. Crasso quaestore, celeriterq; effectis potibus, adiit tripartito, ædificia, uicosq; incendit, magno pecoris atque hominum numero potitur. Quibus rebus coacti Menapij legatos ad eum pacis petendæ causa mittunt. Ille obsidibus acceptis, hostium se habiturum numero confirmat, si aut Ambiorigem, aut eius legatos finibus suis recepissent. His confirmatis, Comium Atrebatem, cum equitatu custodis loco in Menapijs reliquit. Ipse in Treueros proficiscitur. Dum hæc à Cesare geruntur, Labienus ingentes Treuerorum copias, quas illi rursus coegerant, iniquo loco adortus fundit fugatq; & ciuitatem illorum recipit. Postquã hæc Caesar resciniit

Sunt autem
Menapiorū
paludes multæ
circa Goræ
oppidū

duabus

Pons Rheni
impositus a
Cæsare infra
Bonnam.

ARDVEN-
NA.

duabus de causis Rhenū transire constituit. Quorum erat altera, quod auxilia contra se miserant Treueris. Altera ne Ambiorix receptum ad eos haberet, tanto ardebat in regem nostrum odio, ulciscendiq; iniurias acceptas studio conflabat, pontem autem, quo exercitum traduceret, paulo infra Bonnā, nota atq; instituta ratione, magno militum studio paucis diebus, perficit, copiasq; & equitatum traducit, ubi non diu moratus est, sed cum maturefcere frumenta inciperent, ad bellum Ambiorigis proficiscitur per Arduennam sylvam, quæ est totius Gallie etiam num hodie maxima, atq; ab ripis Rheni, finibusq; Treuerorum, ad Neruios usq; pertingit, milibusq; amplius quingentis, in longitudinem patet. L. Minutium Basilium cum omni equitatu præmittit, si quid celeritate itineris, atq; opportunitate temporis proficere possit: monet, ut ignes in castris fieri prohibeat, ne qua eius aduentus procul significatio fiat, sese confestim subsequi dicit, Basilium, ut imperatum est, facit, celeriter, contraq; omnem opinionem confecto itinere, multos in agris inopinantes deprehendit, eorum indicio ad ipsum Ambiorigem contendit, quo in loco cū paucis equitibus esse dicebatur. Multum cum in omnibus rebus, tum in re militari fortuna potest:

nam

um magne
atq; impa
tus ab ho
tius affe
litari in
pio, rhi
gere mo
ficio cr
lorum,
ac flumi
militar
norm
bus, ill
gienter
culum.
Ambio
quod p
tempo
tu prob
subsequi
missis pe
sit, quot
contin
no fueru
estus effi
igressi, se,

nam magno accidit casu, ut in ipsum incautum, atq; imparatum incideret, priusquam eius aduentus ab hominibus uideretur, quam fama, ac nuntijs afferretur: sic magnæ fuit fortunæ, omni militari instrumento, quod circum se habebat, excepto, rhedis, equisq; comprehensis, ipsum effugere mortem. Sed hoc quoq; factum est, quod ædificio circumdato sylua, ut sunt ferè domicilia gallo- rum, qui uitandi æstus causa, plerunq; siluarum ac fluminum petunt propinquitates, comites fami- liaresq; eius angusto in loco equitum Roma- norum uim paulisper sustinuerunt, ijs pugnanti- bus, illum in equum quidam ex suis intulit, sum- gentem siluæ texerunt. Sic ad subeundum peri- culum, & ad uitandum, multum fortuna ualuit. Ambiorix an copias suas iudicio nõ conduxerit, quod prælio dimicandum non existimauerit, an tempore exclusus, & repentino equitum aduen- tu prohibitus fuerit, cum reliquum exercitum subsequi crederet, dubium est. Sed certe clam dimis- sis per agros nuntijs sibi quenq; consulere iussit, quorum pars in Arduennam syluam, pars in continentes paludes profugit. Qui proximi Oceano fuerunt, ij in insulis sese occultauerunt, quas æstus efficere consuerunt. Multi ex suis finibus egressi, se, suaq; omnia alienissimis crediderunt, Ca- tinulcus

Mors Cati-
uulci regis E-
buronum ad-
miranda.

Taxus e ge-
nere abietum
sola floret.

tiuulcus rex dimidia partis Eburonum, qui una cum Ambiorige consilium inierat, etate iam confectus, cum laborem, aut belli aut fugae ferre non posset, omnibus precibus detestatus Ambiorigem, qui eius consilij author fuisset, taxo, cuius magna in Gallia Germaniaq; copia est, se exanimauit. Est autem taxus arbor ex genere abietum qua arcus conficiuntur, & inter Hoiuum & Namuream abundat. Si quis sub ea dum floret dormiat, certum est mori. Si quis sub illa comedat infirmatur, pocula ex illa inficiunt. Testis Plinius, Dioscorides, & pleriq; alij, licet autem Dioscorides nullum illius in medicinis esse usum scribat, Claudius tamen Caesar, ut est apud Suetonium, edicto proposuit: Nihil aequae facere ad uiperam morsum, quam taxi arboris succum. Segni, Condrusiq;, qui sunt ex gente & numero Germanorum, qui sunt inter Eburones Treuerosq;, legatos ad Caesarem miserunt oratum, ne se in hostium numero duceret, neue omnium Germanorum, qui essent citra Rhenum causam esse unam iudicaret, nihil se de bello cogitasse, nulla Ambiorigi auxilia misisse, Caesar explorata re questione captiuorum, si qui ad eos Eburones ex fuga conuenissent, ad se ut reducerentur, imperauit. Si ita fecissent, fines eorum se uiolatu-

rum

rum nega
Signacu
quidem
uictu
guitur
pido in
quos m
nitam
hinc m
scoper
sibi su
nomen
Segne
Mater
possum
storum
siderat
excogi
miracu
tum pr
portere
circum
bebat m
rum no
quam p
dem fring

rum negauit. Sunt autem Segni qui oppidū quod **SEgni**,
 Signacū in Condrusis uocant, inhabitant, exiguū
 quidem admodū illud hodie, sed miram profecto
 uetustatem referens, quare minime uerum redar
 guitur, quod scribunt Leodiorum annales, op-
 pido inditum fuisse nomen à quinq; regijs pueris,
 quos muri ruina exanimatos, diuus Maternus in-
 uitam reuocauerit, uiuosq; patri reddiderit, &
 hinc non ingratus regulus Segnorum, fidem su-
 sceperit christianam, & oppido de quinq; natis
 sibi suscitatis, ita enim sonat uox gallica Siney,
 nomen indiderit, cum Cæsar, ut audis ipsam
 Segnorum ciuitatem nominet, qui multos annos
 Maternum proceffit. Dum hæc scribo, non
 possum satis admirari eorum hominum qui san-
 ctorum patrum uitas scribere ausi sunt, incon-
 sideratam incircumspectamq; temeritatem, in
 excogitandis, quæ illi magnifica putauerunt,
 miraculis, parum animaduertentes uulgo tri-
 tum prouerbium, quo dicitur, mendacem os
 portare multarum rerum habere memoriam,
 circumspectissimumq; esse debere. Perspicere de-
 bebatur ille quisquis fuerit, num Segno-
 rum nomen ante diui Materni tempora, us-
 quam proditum fuerit, & tum quandoqui-
 dem fingere ne dicam mentiri ipse uolebat,
 dixisse

Scriptoris uita
ta D. Marcer
ni somnia.

dixisse regem Segnorū erga Maternum gratum,
 & ut suscitatorum quinq; natorum perpetuam
 faceret memoriam, oppidi nomenclaturam immu-
 tasse & exemisse aliquas literas, pro Signey Ci-
 ney dicendo, ut facilius persuaderet. Ita cum scri-
 bit eundem beatum Maternum in die natalis Chri-
 sti, tribus longe inter sese distantibus ciuitatibus
 Tungris, Agripina, & Treueris missam cele-
 brasse, non aduertit, Materni etate, missarum
 usum nondum extitisse, ac longo post tempore
 constitutum à summis pontificibus, non quidem
 ab uno totum, sed subinde temporis progressu à
 diuersis, prout cuiq; ex pietate uisum est, quare
 dicere potius conueniebat, Maternum tribus eo-
 dem die supradictis locis, uerbum dei conciona-
 tum, quod officium illi, & non missarum legen-
 darum, demandatum erat, quo melius persuade-
 ret, etiam si ea tempestate nec natalis Christi fe-
 stum celebrari cœptum fuerat. Nolim autem quis
 quam existimet, studio detrahendi diui Materni
 gloriæ hæc me scribere, male enim illum mihi
 propitium habere uelim, si non animo eximendi
 clarissimam uitam sanctissimi ac egregij uerbi di-
 uini detonatoris, ex nugis & deliramentis plus-
 quam puerilibus, hæc attigerim, quod equidem
 facile admittet, quisquis hæc candido ac uero iu-
 dicio

icio perle-
 trasi adhu
 Houim of
 bile, qua
 diorum a
 damente
 didit, &
 multa
 Benefaci
 & Anto
 ego poti
 diu non
 quod ab
 bet, re
 aliud of
 magna
 tes, quon
 habet en
 ac diuersi
 negociari
 no illic d
 oppidi n
 mentione
 nel ignob
 prebensu
 distat mil

dicio perlegere uoluerit. Sed de his satis. Condrusi adhuc nomen retinent, horum caput est Hoiium oppidum ad Mosam arce munitissima noble, quam Erhaidus à Marca Cardinalis & Leodiorum antistes, uetustate nimia nutantem, à fundamento restaurauit, insuperabilemque penè reddidit, & inter precipua eius opera, quæ profecto multa & magnifica reliquit, annumeratur. Hanc Benefactam quandoque appellatam, media etate & Antonij pij opus esse quidam adserunt, uerum ego potius crederem ab Antonino restitutam, nec diu nouum retinuisse nomen, maluisseque uetus quod ab Hoto fluuio, qui oppidum interfluit, habet, reseruare. Est præterea in Condrusis insigne aliud oppidum Dionantum, ad Mosam quoque in magna atque angusta ualle, inter altissimos montes, quod uere Condrusorum emporium appelles, habet enim ditissimos mercatores, qui in multis ac diuersis regionibus, & præsertim in Anglia, negociari solent, denominatum autem à deo Nanno illic diu culto adserunt annales. Huius uero oppidi nusquam apud ueteres reperio factam mentionem. Quare opinor Cæsaris tempestate, uel ignobile fuisse, uel sub Segnorum ditione comprehensum, à quibus duobus magnis duntaxat distat miliaribus germanicis. Memoria patrum

Condrus gallice.
HOIUM
oppidum Condrusorum.

DIONANTUM.

Marmor ni-
grum in Con-
druiis.

Carolus Burgundus solo adæquavit, uerum nunc
arce pulcherrima et à fundamento noua, in excel-
sissima rupe, quæ oppido impendet, idem An-
tistes Erhardus decorauit, & à ciuibus sumptuo-
sissimis ædificijs pene totum restitutum est. Effo-
ditur hic marmor nigerrimus in regum & ma-
gnatum sepulchras. Tota autem Condrusorum
regio syluæ Arduennæ pars est, inter ducatum
Lutzelburgium, & Mosam fluuium, is enim du-
catus Cæsaris tempestate ad Treueros pertine-
bat, & Rhemorum fines, qui longe lateq; hoc
est usq; ad Mosam, patebant, attingebat. Scri-
bit autem Cæsar & item Cornelius Tacitus Con-
drusos & Segnos gente & numero Germanos
fuisse, in Gallia tamen Belgica, unde & subinde
Galli appellantur, quemadmodum Men-
apij, & reliqui cisrhenani Ger-
mani.

U
turium at
causa con
cum pro
munition
borem su
nem quat
bus, quas
rat. Et legi
fecit. duces
tu, T. Labi
num uerfus
gunt profic
gionum nu
ticis ad lace
bus reliquis
sum, extrem

DE INSIGNI EBVRO

NVM CALAMITATE SVB CAESARE, & Ambiorigis persecutione.

Immissis Condruſorum atque Segnorum legatis, Caesar copias in tres partes distribuit, atque omnium legionum impedimenta ad Varucam contulit, ubi Titurius atque Aurunculeius, ut diximus, hyemandi causa considerant. Hunc cum reliquis rebus locum probabat Caesar, tum quod superioris anni munitiones integre manebant, ut militum laborem subleuaret. Praesidio impedimentis legionem quartamdecimam reliquit, unam ex his tribus, quas proxime conscriptas, ex Italia traduxerat. Ei legioni castrisque Q. Tullium Ciceronem praefecit, ducentosque equites attribuit. Partito exercitu, T. Labienum cum legionibus tribus ad Oceanum uersus in eas partes, quae Menapios attingunt proficisci iubet. C. Trebonium cum pari legionum numero ad eam regionem, quae Aduaticis adiacet, depopulandum mittit. Ipse cum tribus reliquis ad flumen Sabim, quod influit in Mosam, extremasque Arduennae partes ire constituit,

SABIS
flumen.

E ij quo

quo cum paucis equitibus profectum Ambiorix
gem audiebat. Discedens, post diem septimum
se se reuer urum confirmat, quam ad diem ei legio
ni, quæ in præsidio relinquebatur, deberi fru-
mentum sciebat. Labienium Treboniumq; hor-
tatur, si Reipub. commodo facere possunt, ad
eam diem reuertantur, ut rursus communicato
consilio, exploratisq; hostium rationibus, aliud
initium belli capere possint. Notabit hic lector,
Ascaldem male apud Cæsarem legi, non enim in
Mosam influit, sed Sabis iuxta Namurram, &

ADVATI
ci ubi.

in finibus Arduenna percurrit, & hinc etiam
coniecturam facio Aduaticos, gallicæ Brabantie
populos fuisse, & eos qui inter Louanum & Al-
denburg inhabitant. Est ibi monasterium, quod
Tungerlo uocant. Hoc ipsum esse reor. quod An-

ADVATI
cū Tungrorū

toninus Pius in itinero suo Aduaticum Tun-
grorum appellat, nimirum à Tungris in Adua-
ticis conditum ad colligenda uectigalia. Erat
ut supra demonstraui, manus certa nulla,
non præsidium, non oppidum, quod se armis de-
fenderet: sed in omnes partes dispersa Eburorum
multitudo, ubi cuiq; aut uallis abdita, aut locus
syluestris, aut palus impedita, spem præsidij, aut
salutis aliquam offerebat, consederat. Hæc loca
uicinitatibus erant nota, magnamq; res diligen-

tiam

tamrequi
a Num et
ffris p
ibus col
lutem et
ditas, n
occulis
Si nego
torum
diducen
manipal
exerciti
sidio Eb
disperfo
et in eu
prouide
cendo a
ad uicif
trimento
ciuitates
de ad iiri
Gallorum
tur, simu
ac nomen
merus cele
iburonum

tiam requirebat, non in summa exercitus tuenda (nullum enim poterat, uniuersis perterritis, ac dispersis periculum accidere) sed in singulis militibus conseruandis: quæ tamen ex parte res, ad salutem exercitus pertinebat, nam & prædæ cupiditas, multos longius euocabat, ac syluæ incertis, occultisq; itineribus conseruos adire prohibebat. Si negocium confici, stirpemq; hominum sceleratorum interfici uellet, dimittendæ plures manus, diducendiq; erant milites. Si continere ad signa manipulos uellet (ut instituta ratio, & cõuetudo exercitus Romani postulabat) locus ipse erat præsidio Eburonibus, neq; ex occulto insidiandi, & dispersos circumueniendi singulis deerat audacia, et in eiusmodi difficultatibus, quantum diligentia prouideri poterat, prouidebatur, ut potius in nocendo aliquid omitteretur (etsi omnium animi ad ulciscendum ardebant) quàm cum aliquo detrimento militum noceretur. Caesar ad finitimas ciuitates nuntios dimittit, omnes euocat spe præde ad diripiendos Eburones, ut potius in syluis Gallorum uita, quàm legionariorum periclitaretur, simul ut magna multitudine circûsûa, stirps ac nomen ciuitatis tollatur. Magnus undiq; numerus celeriter conuenit, & hæc in omnibus Eburonum partibus gerebantur.

E iij DE

DE SECVNDA RO-

MANORVM CLADE APVD

VARVCAM.

Dies adpetebat septimus, quem ad diem
 Caesar ad impedimenta legionemq; re-
 uerti constituerat. Hic quantum in bello
 fortuna, & quantos afferat casus cognosci po-
 tuit: dissipatis ac perterritis Eburonibus, ut de-
 monstrauiamus, manus erat nulla, quæ paruum
 modo timoris causam afferret. Trans Rhenum
 ad Germanos peruenit fama, diripi Eburones,
 atq; ultro omnes ad prædam euocati, cogunt
 equitum duo milia Sicambri, qui ultra Rhenum
 è regione Vbiorum aut paulo infra habitabant,
 atq; Teuchtheros & Vsiptes ex fuga ad con-
 fluentem Rheni & Mosæ commisi, ut diximus,
 prælij receperant, transeuntes Rhenum nauis-
 bus ratibusq; triginta milibus passuum infra
 Bonnam, ubi pontem à Casare factum dixi-
 mus, ac præsidium relictum, hoc est, duobus
 miliaribus germanicis infra Coloniã Agrip-
 pinam, primos Eburonum fines adeunt, multa
 tos ex

Sicambrorū
 sedes olim
 quar.

to ex fug
 is numer
 tiuntur
 hos pal
 ue mo
 ptuis
 omnen
 que u
 misere
 bus in
 ad Va
 fortun
 stitit
 sit, m
 eudeat
 præda
 cam ce
 dicio ce
 riores d
 milites
 quidem
 sus esse
 ro diera
 progress
 ma affre
 qui illius

tos ex fuga dispersos excipiunt, magno peco-
 ris numero, cuius sunt cupidissimi barbari, po-
 tiuntur, inuitati præda longius procedunt, non
 hos palus, in bello latrocinijsq; natos, non syl-
 uæ morantur: quibus in locis sit Casar, ex ca-
 ptiuis querunt, profectum longius reperiunt,
 omnemq; exercitum discessisse cognoscunt, at-
 que unus ex captiuis, quid uos, inquit hanc
 miseram ac tenuem sectamini prædam, qui-
 bus iam licet esse fortunatissimis, tribus horis
 ad Varucam uenire potestis, huc omnes suas
 fortunas exercitus Romanorum contulit, præ-
 sidij tantum est, ut ne murus quidem cingi pos-
 sit, neque quisquam egredi extra munitiones
 audeat. Oblata spe Germani quam nacti erant
 prædam in occulto relinquunt: ipsi ad Varu-
 cam contendunt, usi eodem duce, cuius hæc iu-
 dicio cognouerant. Cicero qui per omnes supe-
 riores dies præceptis Cesaris summa diligentia
 milites in castris continuisset, ac ne calonem
 quidem quenquam extra munitionem egredi pas-
 sus esset, septimo die diffidens Cesarem de nume-
 ro dierum fidem seruaturum quod longius eum
 progressum audiebat, neq; ulla de eius reditu fa-
 ma afferebatur, simul eorum permotus uocibus,
 qui illius patientiam pene obsessionem appella-
 bant,

Hic collis a
Varuca ad
Tungros ten
dentibus ad
dextrā relin
quitur nō ad
modū altus.

bant, siquidem è castris egredi non liceret, nullum
eiusmodi casum expectans, quo, nouem opposi
tis legionibus, maximoq; equitatu, dispersis ac
pene deletis Eburonibus, in millibus passuum tri
bus, offēdi posset, quinq; cohortes frumenta
tum in proximas segetes misit, quas inter, & ca
stra unus omnino collis intererat. Complures
erant in castris ex legionibus ægri relictī, ex qui
bus qui hoc spacio dierum conualuerant circiter
CCC. sub uexillo unā mittūtur: magna præterea
multitudo Calonum, magna uis iumentorū, quæ
in castris subsederant, facta potestate, sequitur.
Hoc ipso tempore & casu Germani equites inter
ueniunt, protinusq; eodem illo, quo uenerant cur
su ab Decumana porta in castra irrumpere co
nantur: nec prius sunt uisi, abiectis ab ea parte
sylvis, quàm castris appropinquarent, usq; eo, ut
qui sub uallo tenderent mercatores, recipiendi sui
non haberent facultatem. Inopinantes Roma
ni re noua perturbantur, ac uix primum im
petum cohors in statione sustinet. Circum
funduntur Germani ex reliquis partibus, si
quem aditum reperire possent, ægre Romani
portas tuentur, reliquos aditus locus ipse per se,
munitioq; defendit, totis trepidatur castris, atq;
alius ex alio causam tumultus querit, neq; quo
signa

signa fer
ueniat,
nuncu
uictor
uas si
Titus
stello
perte
capit
per
tam
præ
pilu
tum
salute
mine
capit
quint
station
reling
neribu
tur. E
mant,
deant
confici
rem ex

signa ferantur, neq; quam in partem quisq; con-
 ueniat, prouident. Alius iam capta castra pro-
 nunciat, alius deleto exercitu, atq; imperatore,
 uictores barbaros uenisse contendit, pleriq; no-
 uas sibi ex loco religiones fingunt, Cottæq; &
 Titurij calamitatem, qui in eodem occiderint ca-
 stello, ante oculos ponunt. Tali timore omnibus
 perterritis, confirmatur opinio barbaris, ut ex
 captiuo audierant, nullum esse intus presidium,
 per rûpere nituntur, seq; ipsi adhortantur, ne tan-
 tam fortunã ex manibus dimittant. Erat ager in
 presidio relictus P. Sextius Baculus, qui primum
 pilum apud Cæsarem duxerat, ad diem iam quin-
 tum cibo caruerat. Hic diffusus suæ, ac omnium
 saluti, inermis ex tabernaculo prodit, uidet im-
 minere hostes, atq; in summo esse rem discrimine:
 capit arma à proximis, atq; in porta consistit. Se-
 quuntur hunc Centuriones eius cohortis, quæ in
 statione erat. Paulisper praelium unã susinent,
 relinquit animus Sextium, grauib; acceptis uul-
 neribus, deficiens agre per manus tractus serua-
 tur. Hoc spatio interposito reliqui sese confir-
 mant, tantum ut in munitioibus consistere au-
 deant, speciemq; defensorum præbeant. nterim
 confecto frumentatione, milites Romani clamo-
 rem exaudiunt, præcurrunt equites, quanto res
 sit in

fit in periculo, cognoscunt. Hic uero nulla mi-
 nitio est, quæ perterritos recipiat: modo con-
 scripti, atq; usus militaris imperiti ad Tribu-
 num militum. Centurionesq; ora conuertunt,
 quid ab his præcipiatur, expectant. Nemo est
 tam fortis, qui non rei nouitate perturbetur.
 Germani signa procul conspicati ab oppugna-
 tione desistunt, redisse primo legiones credunt,
 quas longius discessisse ex captiuis cognoue-
 rant, postea despecta paucitate ex omnibus
 partibus impetum faciunt, Calones in proxi-
 mum tumultum procurrunt, hinc celeriter de-
 iecti, se in signa manipulosq; conijciunt. Eo
 magis timidos perterrent milites, alij cuneo fa-
 cto, ut celeriter perrumpant, censent, quoniam
 tam propinqua sint castra, etsi pars aliqua cir-
 cumuenta ceciderit, at reliquos seruari posse con-
 fidunt, alij ut in iugo consistant, atq; eundem om-
 nes ferant casum, hoc ueteres non probant mi-
 lites, quos sub uexillo unâ profectos docui-
 mus. Itaq; inter se cohortati, duce C. Trebonio
 equite Romano, qui eis præpositus erat, per
 medios hostes perrumpunt, incolumesq; ad
 unum in castra perueniunt omnes, hos subsequi
 calones, equitesq; eodem impetu, mili-
 tam uirtute seruantur. At ij, qui in iugo con-
 stiterant,

stiterant,
 cepto, M
 permant
 neque ea
 temq; m
 stra rec
 ferunt.
 rioribus
 sa uirtu
 gionis t
 ris laud
 concide
 motis l
 perueni
 rist, q
 quod B
 bus uia
 nis depo
 runt, ac
 manorum
 ferus mi
 fidem no
 scem exe
 occupare
 nius capi
 neq; incola

stiterant, nullo etiam nunc usurei militaris per-
 cepto, neq; in eo, quod probauerant consilio,
 permanere, ut se loco superiore defenderent,
 neque eam, quam profuisse alijs uim, celerita-
 temq; uiderant, imitari potuerunt: sed se in ca-
 stra recipere conati, iniquum in locum demi-
 serunt. Centuriones quorum nonnulli ex infe-
 rioribus ordinibus reliquarum legionum cau-
 sa uirtutis in superiores erant ordines huius le-
 gionis traducti, ne ante partam rei milita-
 ris laudem amitterent, fortissime pugnantes
 conciderunt: militum pars horum uirtute, sum-
 motis hostibus, præter spem incolumis in castra
 peruenit, pars à Germanis circumuenta peri-
 rit, qui desperata expugnatione castrorum
 quod Romanos iam constitisse in munitioni-
 bus uidebant, cum ea præda, quam in syle-
 uis deposuerant, trans Rhenum sese recepe-
 runt, ac tantus fuit etiam post discessum Ger-
 manorum terror, ut ea nocte, cum C. Volu-
 senus missus cum equitatu ad castra uenisset,
 fidem non haberent, adesse cum incolumi Cæ-
 sarem exercitu. Sic omnium animos timor præ-
 occupauerat, ut pene alienata mente, delectis om-
 nibus copijs, equitatu se ex fuga recepisse diceret:
 neq; incolumi exercitu Germanos castra oppu-
 gnatu

gnaturos fuisse contenderent, quem timorem Cæsaris aduentus sustulit. Reuersus ille, euentus belli non ignarus, unum, quod cohortes ex statione, & præsidio essent emissa quæstus, ne minimo quidem casu locum relinqui debuisset, multum fortunam inrepentino hostium aduentu potuisse iudicauit: multo etiam amplius, quod pene ab ipso uallo, portisque castrorum barbaros auertissent. Quarum omnium rerum maxime admirandum uidebatur, quod Germani qui eo consilio Rhenum transierant, ut Ambiorigis fines depopularentur, ad castra Romanorum delati optatissimum Ambiorigi beneficium obtulerant, Cæsar aduexandos rursus miseros Eburones profectus magno coacto numero ex finitimis ciuitatibus in omneis partibus dimittit, omnes uici, atque omnia ædificia, quæ quisque conspexerat, incendebantur, præda ex omnibus locis agebatur, frumenta non solum à tanta multitudine iumentorum atque hominum consumebantur, sed etiam anni tempore, atque imbribus procubuerant: ut si qui etiam in præsentia se occultassent, tamen ijs deducto exercitu rerum omnium inopia percundum uideretur, ac sæpe in eum locum uentum est, tanto in omnes partes diuiso equitatu, ut non modo uisum ab se Ambiorigem in fuga circumspicerent captiui

captiui,
contend
finito la
gratiam
uincere
tatem
uis, an
aliam re
tum pr
tam su
statio r
hortua
cit: co
coniu
haberi
rum, e
num fin
mentog
liam ad
Anno
uideret
belli par
dosq; fin
terrucum
potestatem
tatis diceb

captiui, sed nec plane etiam abisse ex conspectu contendere, ut spe illata consequendi, atq; infinito labore suscepto, qui se summam à Cæsare gratiam inuituros putarent, pene naturam studio uincerent, semperq; paulum ad summam felicitatem defuisse uideretur, atq; ille latebris, aut syluis, aut saltibus se eriperet, & noctu occultatus, alias regiones, parteisq; peteret, non maiore equitum presidio, quàm quatuor, quibus solis uitam suam committere audebat. Tali modo uastatis regionibus exercitum Cæsar duarum cohortium damno Durocortum Rhemorum reducit: concilioq; in eum locum Gallie indicto, de coniuratione Senonum & Carnutum quaestionem habere instituit, duas legiones ad fines Treuerorum, duas in Lngonibus, sed reliquas in Senonum finibus Agendici in hybernis collocauit, frumentoq; exercitui prouiso, ut instituerat, in Italiam ad conuentus agendos profectus est.

Anno sequenti nondum satiatus Cæsar, cum uideret nullam iam esse in Gallia ciuitatem quæ bellum pararet, rursus ad deuastandos depopulandosq; fines Ambiorigis proficiscitur, quem perterritum atq; fugientem cum redigi posse in suam potestatem desperasset, proximum esse suæ dignitatis ducebat, adeo fines eius uastare, ciuibus, & de
filijs,

ficijs, pecore, ut odio suorum Ambiorix, si quos fortuna fecisset reliquos, nullū reditū propter tantas calamitates haberet in ciuitatem. Cū in omnes fines partiū Ambiorigis, aut legiones aut auxilia dimisisset, atq; omnia cædibus, incendijs, rapinis, uastasset, magno hominum numero interfecto aut capto. Hec A. Hircius lib. 5. commentariorum.

Dum hanc insignem Eburonum calamitatem sub Ambiorige acceptam recenseo, uix à lachrymis contineor, & quos accusem deos ne an homines, non satis scio: qui quod ab hac gente semel peccatum est, tam grauitèr semper punierunt. Cæsar, & si non gentem totam ut cupiebat, certe Eburonum nomen ita extinxit, ut postmodū Eburonem nemo se profiteri ausus fuerit, sed antiquo recepto nomine, & odioso Eburonum reiecto,

Tungros sese appellarunt, proinde quicquid postea ab hac gente gestum, Tungris applicuere scriptores, quorum etiam suum fuit fatum, & interitio ab Hunis, qui urbem præclaram & maximam ita deleuerunt, ut nunquam reparari potuerit, nisi in hanc quam uidemus oppiduli formam, qua uix suum tuetur nomen. Vbi centum illa insignia templa quæ Christum professi, religioni nostræ Tungri dederunt? ubi palatia? ubi portus & murorum ille ingens ambitus, nonne omnia in

faucillas

Tungros iterum i se Eburones nominant.

Tungri ab Huius uastati

faucillas ab
Quod si
aliam inu
gris, nubi
ribus auf
tamen pa
te Burgu
& nomi
centum p
uno die
propriet
uibus cur
ret, omni
tā ditio
Sed dijs g
Leodū e
tio flore
adhuc &
Caroli imp
mi princip
fissim, nisi o
dū Christian
quis accusari
dicanda Tit
cesse legio
lus confargant

fanillas abierunt, & uix ulla supersunt uestigia.
 Quod si urbis Leodij condendæ fata nullam
 aliam inuenere uiam, quàm deletis Ebura & Tun-
 gris, nihil o superi querimur, dummodo non pa-
 ribus auspicijs et calamitatibus subiaceat, quibus
 tamen paulo ante etatem nostram ab Carolo du-
 ce Burgundionum ferè ad internitionem & urbis
 & nominis adstricta est. Huic non satis fuit supra
 centum puberum & impuberum hominum milia
 ano die expugnata urbe trucidasse, nisi totam
 propemodum incenderet, mœnia disiceret, na-
 uibus ciues impositos, pertuso fundo submerge-
 ret, omniaq; faceret, non in urbe solum, sed per to-
 tã ditionẽ, quo nullæ gentis superessent reliquie.
 Sed dijs gratia bene habet, floret rursus & urbs
 Leodiũ et Leodiorũ nomẽ, æternumq; deo propi-
 tio florebit, dum ille Nancey hostili terra, captus
 adhuc & putridus iacet. Hæc ego de Carolo diui
 Caroli imperatoris nostri optimi & mansuetissim-
 mi principis proauo materno libenter prætermi-
 sissim, nisi ostendere uoluissim, quàm parum inter
 dũ Christiani à gentiliũ feritate distamus, poterat
 quis accusare C. Iulij Cæsaris immanitatem in uir-
 dicanda Titurij propinqui & affinis sui nece, &
 cæse legionis delendo opprobrio. Nisi hic Caro-
 lus consanguineo Ludonico Borbonio episcopatũ
 ui &

Leodiũ a Ca-
 rolo Burgun-
 dione misere
 uexatũ, & tã-
 tum non exel-
 sum.

ui & armis querens omnem Caesaris seuitiam exuperasset . Porro de Ambiorigis morte nihil est traditum , credibile est tamen , ut Caesar subindicat , in fuga incognitum occisum , uel alio modo interijisse . Suetonius Tranquillus scribit Caesarem audita clade Tituriana , adeo indoluisse , ut barbam capillumq; summisserit , nec ante dempsit , quam uindicasset . Hanc historiam diffuse scripsit Titus Liuius , ut ex Floro colligitur , attigit & Lucanus in primo : Nimumq; rebellis , Neruius , & cæsi pollutus sanguine Cottæ . Annotauit etiã Eutropius libro sexto . Plutarchus in uita Caesaris . Orosius Appianus in Celtico , & pleriq; alij .

Post Ambiorigis & Catiuulci mortem , nec Eburones nec Tungri regem habuerunt , sed præfidi Gallie à Romanis imposito , & magistratibus municipalibus , quemadmodum & reliqua Gallia paruerunt , quod quidem patet ex Tacito , qui Campanum & Iuuenalem primores Tungrorum nominat , deinde ex Marcellino & Flauio Vopisco , ut supra uisum est . Quare uiderint rerum Eburonicarum scriptores qui Nautum secundum Tungrorum antistitem Galliarum ducis filium , & Tungrorum regis ex fratre nepotem faciunt . Deinde Metropolum quartum filium ducis Lotharingie ex Vngarie regis filia Scue-

rinum ,

rium , it
cum ea te
Tungro
mina era
runt inq
dunt m
etiam sa
nistratio
nec part
rum dom

D

pleriq; pla
oppidum a
retinent , si
enim uici
Diepenbech
non procul
lum nouum

rinum, item quintum Comitis Louanij filium, cum ea tempestate, nec dux erat Gallia, nec rex Tungrorum, nec Lotharingia, aut Vngaria nomina erant, sed nec Louanium comitatus. Viderint inquam, ne dum historiam scribere se credunt, mera figmenta & nenas occinant, dum etiam sanctis episcopis rerumpublicarum administrationes assignant, quas nec illi acceptassent, nec pertulissent ijs temporibus Romani Tungrorum domini.

DE BETHASIIS.

Docuimus supra, Eburonum fines usq; ad confluentem Rheni & Mosæ protensos fuisse C. Iulij Caesaris tēpore, & Bethasios inter Eburones annumeratos, ij, ut plerisq; placet, & mihi uidetur, circa traiectum oppidum ad Mosam sedes habuerunt, nomenq; retinent, si Bechasios, non Bethasios legeris, sunt enim uici & arces eius nominis complures, Bech, Diepenbech, Sconbech &c. à riuo denominati non procul à Tungris, qua ex Traiecto ad oppidum nouum Hasselt iter est. Erant autem origine

F lingua

lingua, uirtute pares Bathauis, numero superabantur. Ni eos accipere mauelis qui extra Bathauorum insulam incolebant iuxta Caniuefates qui eam partem insule tenebant, quæ ad Bethasios uergit. Est enim duplex Bathauia inferior & superior. Vnde Tacitus li. xx. historiae Augustæ: Accepta, inquit, equitū peditūq; modica manu, nihil apud Batauos ausus, quosdam Neruiorum Bethasiorūq; in arma traxit. Et paulo post, occupatisq; Sunicis & iuuentute eorum per cohortes composita, quo minus ultra pergeret Claudius, Labro Bethasiorum Tungrorumq; & Neruiorū tumultuaria manu resistit, fretus loco, quia pontē Moese fluminis anteceperat. Plinius li. iij. natur. hi. Tunгри, inquit, Rinuci, Sunici reponendum ait Beatus Rhenanus, uir cui non uno nomine multū debet Germania, quod illi suos parentes ceu ab inferis reuocatos, & eterna alioqui demersos caliginē in lucē quotidie proferat, & sub oculos reponit. De cuius iudicio dubitare, aut ultra querere, hominis curiosi magis est quàm diligentis. Is inquam lib. xi. rerum germanicarum apud Plinium pro Rinuci Sinuci ex Taciti uerbis paulo ante positis scribendum existimat, nec addit, qui sunt Sunici, quod ego anxius requirens opinatus sum aliquandiu oppidum illud esse amplum & uetus in
 Vestus

uestualia e
 pellant, co
 ret, sed qu
 & proci
 reddit. C
 sudatam
 aliud opp
 non inde
 cernunt
 e regione
 uocat, a C
 flumij offi
 non proc
 Rhenanu
 nec apud
 sit legendi
 inter Bata
 ekenlandi
 cū bene d
 nici, nec Fri
 inquam me
 omnium Bea
 tantum non
 tionem facit
 restitutione et
 quit, ad Bethas

Vestualia è regione Vbiorum, quod Susatum ap-
 pellant, eo quod nominis prima syllaba consona-
 ret, sed quia ilico Mose mentionem facit Tacitus,
 & procul distet à Mosa Susatum, ambiguum me-
 reddit, & item Ptolomeus, qui hoc oppidum Su-
 sudatam nominat. Rursum præponebam mihi
 aliud oppidum uetus quidem, & ubi, aut saltem
 non inde procul, plurima Romanæ antiquitatis
 cernuntur uestigia, ad Rhenum supra Rimaliam
 è regione Lintzij oppidi, quod Sunstich uulgus
 uocat, à Carolo Burgundo dirutum, iuxta Aræ
 fluij ostium. Verum quia animaduerto Sunicos
 non procul à Mosa amne abfuisse, iudicabit meus
 Rhenanus, num forsitan nec apud Tacitū Sunicos,
 nec apud Plinium Rinicos, sed utrobique Runicos
 sit legendum, ut sint Runici, gens & terra uetus
 inter Batauos, Phrisios et Bethasios, quam Run-
 ckenlandt hodie uocitant accolæ, ita ut uno tra-
 ctu bene à Plinio sint descripti & collocati Ru-
 nici, nec Frisiabones, sed Frisios legerè. Iudicabit
 inquam meus, imo bonarum literarum amator
 omnium Beatus Rhenanus, indicatū enim uolui
 tantum non adsertum. Bethasiorum etiam men-
 tionem facit Cicero lib. xiiij. epist. ad Atticum ex
 restitutione eiusdem Beati Rhenani. Redeo, in-
 quit, ad Bethasios, Atuas, Vangiones.

SVNSICH
oppidum.

F ij DE

numeri parte
 qui extrahit
 Caninefaci
 re ad Bethas
 inferior
 la Augulle
 ca manu, mi
 uiorum Beth
 occupatis
 ortes compa
 uctius, Labr
 riuorū tumu
 quia ponti Mo
 i. iij. natr. hi
 eponendam cu
 nomine multū
 entes ceu abū
 conserjos calli
 b oculos repo
 ltra querere,
 gentis. Is in
 apud Plinio
 bethasios
 qui sunt be
 thasios sunt
 & ueni iij
 vq̄lud

DE MASACIS SIVE

MARSACIS.

Vnt quoq; inter Eburones annu-
merati Masaci, ita enim lego ex
ueteribus libris, licet quidam
Marsacos habeant, de quibus Cor-
nelius Tacitus de Claudio Labeo
ne loquens libro. xx. mentionem

facit in hæc uerba: Accepta, inquit, peditum equi-
tumq; modica manu, nihil apud Batauos ausus,
quosdam Neruiorum Betaforumq; in arma tra-
xit, & furtim magis quam bello Canine sates Ma-
sacosq; incurfabat, hos ego semper iudicavi esse,
qui non contemnendū profecto oppidum Maseck
infra Traiectum superius, ut uocant, ad Mosam
incolunt, licet in comitatu Hornensi atq;

Bathauia sit pagus hodie non exi-
guus nomine Ma-
sack.

MASACI
ubi.

terit...
nici...
bro XVII...
alermanico...
populati...
sam supra...
perculsus...
issem trans...
Castellam...
bit...
Decem...
tracta...
incredibili...
seens soler...
barberi...
tis & sole...

NGRIS
CIS S'E
CIS.

DE CASTELLO AD

MOSAM ET MENA-

PIIS.

nter Eburos
ci, ita enim leg
bris, licet qu
teant, de quib
de Claudio La
o. xx. mentio
quit, peditum e
d Batavos au
mqs; in arma
llo Canine fater
imperiu dican
o oppidum uide
uocant, ad Mos
Hornens; atq
die non ex=
lla:

Rancos Germanos olim dextrā
Rheni ripam è regione Vbio=
rum, hoc est, Colonienfium su=
gra Sicambros possedisse puls
Teuchteris, nemo non scire po=
terit, qui primum Beati Rhenani de rebus germa
nicis librum legerit. Hij, ut scribit Ammianus li=
bro XVII. cum scirent Iulianum Casarem bello
alemanico apud Angentoratum occupatum, de=
populati sunt eum Gallie tractum, qui est ad Mo
sam supra Iuliacum. Hac Iulianus rei nouitate
perculsus, & conijciens quorsum erumperet, si
ijsdem transisset intactis, circumuallare disposuit
Castellum oppidum quod Mosa fluuius præteram
bit. Et adusq; quartum & quinquagesimum diem
Decèbri scilicet & Ianuario mense obsidionales
tracte sunt moræ obstinatis barbarorum animis,
incredibili pertinacia reluctatis. Tunc pertime=
scens solertissimus Casar, ne obseruata nocte illi
barbari gelu uinctum annem peruaderent, quo=
tidie à sole in uesperam flexo, adusq; lucis prin=
cipium

F iij

cipium lusorijs nauibus discurrentes flumen ul-
 tro citroq; milites ordinauit, ut crustis riparum
 diffractis, nullus ad erumpendi copiam facile per-
 ueniret. Hocq; commentato, inedia & uigilijs,
 & desperatione postremo lassati sponte se pro-
 pria dederunt, statimq; ad comitatum Augusti
 sunt missi aliquot eximendo periculo. Multitudo
 Francorum egressa quum captos comperisset &
 asportatos, nihil amplius ausa repedaui ad sua
 castra, hisq; perfectis acturus hyemem reuertit
 Parisios Iulianus. Aduertendum autem quod
 non sine causa Castellum ad Mosam situm scribit
 Ammianus, quandoquidem aliud oppidum est
 eodem nomine ad Sabim fluuium, qui apud Na-
 murram in Mosam excurrit. Ptolomaeus Castella-
 lum Menapiorum metropolim, & recte
 meo iudicio facit, hodie Kessel ap-
 pellatur.

CASTEL-
lum Mena-
piorum.

dens argumen-
 iter erat ad
 reliquie, q
 peratores,
 ruit magna
 ci defendeb
 ut exilimo,
 flumen, unde
 que dicuntur
 ipse nequaqu
 exacte de his t
 tati nominis e
 olim dicitur uet
 coniectura ad
 possum. Curca

NGRIS

DE TOXANDRIA

QVAM NVNC VISETVM FRAN

cimonte, Chamauis & Stocchheim.

St ad Mosam inter Leodium & Traiectum oppidum hodie non sanè magnum nomine Visetum, cuius ueteres ruinae sunt illius antiquitatis & amplitudinis euidentis argumentum. Habuit pontem lapideum quod iter erat ad Tungros, ut arcuum adhuc ostentant reliquiae, qui in ea pugna quae inter Henricos imperatores, patrem & filium commissa est, corruit magna Leodiorum strage, qui patris Henrici defendebant partes, apud Traiectum enim olim ut existimo, non ponte, sed naue trans mittebatur flumen, unde etiam nomen habet, & fabula est, quae dicuntur Caesarè pontè illic extruxisse, quod ipse nequaquam reticuisset, qui tam diligenter, et exacte de his terris scripsit. Visetū inquit, etsi mutati nominis causam nusq̄ audiuerim, Toxandriā olim dictū ueteres Leodiorū annales testantur, et coniecturis aliud fuisse oppidum consequi non possum. Circa autem Toxandriā in Romano solo

VISETVM
ad Mosam
oppidū olim
Toxandria
dictum.

F iij ut in

FRANCI
MONS.

ut inquit idem Ammianus lib. XVII. Franci quos Salios consuetudo appellauit ausi fuerunt rursum habitacula præfigere licenter & eam regionem occupare, quæ ad Arduennâ sylvam uergit, ubi uerisimile est illos quoq; arcem præclaram de suo nomine Francimontem appellatam, quam inter reliqua innumera opera, Erhardus à Marca nuper reparauit, construxisse. Aduersus hos Iulianus Cæsar ex Gallia quanta potuit celeritate cum exercitu mouit. Cum autem Tungros uenisset, occurrit illi Francorum legatio opinantium reperiri Imperatorem in hybernis, pacem sub hac lege prætendens, ut quiescentes eos tanquam in suis, nec laceret, nec uexaret. Hos legatos, negotio plene digesto, oppositaq; conditionum perplexitate, in iisdem tractibus moraturos, dum redeunt, muneratos absoluit Iulianus. Dictoq; citius secutus, præfecto Seuero duce misso, per ripam subito cunctos adgressus, tanquam fulminis turbo percussit, iamq; precantes potius quam resistentes, inopportuna clementiæ partem effectu uictoriæ flexo, dedentes se cum opibus, liberisq; suscepit. Chamauos itidem ausos similia, eadem celeritate partim cæcidit, partim acriter repugnantes, uiuosq; captos compegit in uincula, alios præcipiti fuga trepidantes, ad
sua

17
sua testis, ne
dire interim
paulo postea
suis, huius
tribuit passio
quorum fieri
Ammianus
tam obferit
qui ipse lo
runt, nec a
Tacobris
bris, à Fran
nis & Galli
quæ in hoc
lit, tam se
abiectione,
bus. Unde
reposses: C
lis. O tristi
Et tranquill
tum, Præma
gratia, sub p
in trigestim
quillitatem,
patria multu
populum in fa

sua tecta, ne militem spacio longo defatigaret,
 abire interim permisit innocuos, quorum legatis
 paulo postea missis precatum consultumq; rebus
 suis, humi prostratis, sub obtutibus pacem hoc
 tribuit pacto, ut ad sua tecta, hoc est ad Frisios
 quorum fuerint uicini, redirent incolumes. Hæc
 Ammianus. Ex quibus conijcere potest lector quã
 tum obsuerit semper Eburonibus soli sui bonitas,
 qui toties laceßiti, expulsi, eiekti & appetiti fue
 rint, nunc à Tungris, deinde ab Vrsipetibus &
 Teuchtheris, ab Aduaticis, à Romanis, à Sicam
 bris, à Francis & Chamauis, toties à Brabanti
 nis & Gallis, ut mirum sit ullam reperiri gentem
 quæ in hoc tractu quantumuis feraci habitare ue
 lit, tam sæpe tot incommoditatibus & periculis
 abiecto, adhæc in Germaniæ & Galliæ confini
 bus. Vnde non immerito urbs Leodium exclama
 re posset: O male uicinis hæc mœnia condita gal
 lis. O tristi damnata loco, pax alta per omnes,
 Et tranquilla quies populos, nos præda furen
 tum, Primaq; castra sumus. Habuit tamen, dijs
 gratia, sub principe Erardo à Marca Cardinale
 in trigesimum ferme annum iam pacem & tran
 quillitatem, quapropter multis nominibus illi
 patria multum debet, quod non solum subditum
 populum in summa quiete tanto tempore fouerit,
 uerum

XVII. Erardus
 ausi fuerunt
 iter & eam
 nã solum uer
 rcem prædare
 ppellatam, quæ
 Erhardus à Ma
 . Aduersus ho
 botuit celerita
 n Tungras uer
 gatio opinan
 ybernis, pacem
 scentes eos tan
 ue xaret. His
 oppositaq; con
 i tractibus mœni
 s absoluit Italia
 fecti Severo duc
 s adgressus, lat
 iamq; precantes
 etuã clementie
 lentes se cum opi
 os iidem ausu
 acidiã, partim
 ptios conegit
 trepidantem.

uerum etiam collapsa fere omnia in pristinum restituerit statum, ut non iniuria, non urbis modo, sed patrie cōditor & dici posset & mereretur, si pietatem abiectis sordibus magis coluisset. Subdit autem postea Ammianus Marcellinus de eodem Iuliano Cæsare loquens: Quod cunctis ex uoto illi currentibus, studio peruigili properans modis omnibus utilitatem fundare prouinciarum. Munimenta tria recta serie supercilijs imposita fluminis Mosæ, subuersa dudum obstinatione barbarica, reparare pro tempore cogitabat, & illico reparata sunt, è quibus unum fuisse credo multis coniecturis arcem nobilem illam Stockheim, quam idem quoq; præsul Erhardus à Marca à fundamentis penè nouam & inexpugnabilem reddidit. Verum ad Toxandriam siue Toxandrum redeamus, de qua rursus Ammianus mentionem facit: In limitem, inquit, secundæ Germaniæ est egressus Iulianus, omniq; apparatu quem flagitabat instans negocium, communitus, Toxandro oppido propinquabat. Rheno deinde transmissis, regionem subito peruasit Francorum, quos Ansuarios uocant, incertorum hominum licentius etiam perscrutantium extima Galliarum circa Toxandriam plena antiquitatum sunt omnia, extat supra oppidum in monte cumulus, uel Henricorum

corum patri
uel Romani
gesta ossa
ubi ad huc
structuram
tem inuesti
nunquam
ocium sup
corum esse

diostis, in
præterire
uideri à C
olm

D

corum patris & filij Imperatorum trophæum,
uel Romanorum aut Francorum illic caesorū con-
gesta ossa, non distat inde procul uicus Phoros,
ubi adhuc uestigia castrorum more Romano ex-
structorum apertissime uisuntur, reliquam uetusta-
tem inuestigare, quia iuuenis patriam reliqui,
nunquam licuit, optarem alicui Leodiorum, cui
ocium suppeteret, aliquando ut hæc requireret,
cordi esse.

DE COVINO.

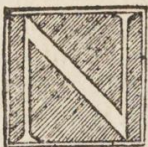
Referuntur à ueteribus inter Ebu-
rones alie etiam gentes, ut sunt
Caresæi & alij, quos quia non
mihi constat, quibus hodie nomi-
nibus censentur antiquitatis stu-
diosis, inuestigandos & describendos relinquo;
preterire tamen non possum oppidum Couinum
uideri à Couinis, hoc est uehiculis, quibus Galli
olim in bellis utebantur esse denominatum

De quo Lucanus in primo. Et do-
cilis rector monstrati Belga
Couini.

DE

DE IVPILLA ET

HARSTALLO.

On procul à Leodio est uilla regia Iupilla & è regione Herstallum pagus, cuius toties fit mentio in uita Caroli magni, ac toties ibidem nunc natalem Christi, nunc pascha celebraffe memoratur. Fuit & Pipinorū illic arx & regia, quæ bellorum calamitatibus extremam passè sunt desolationem, & tantum illarum uisuntur ruinae. Regiam autem uillam appellatam Iupillam opinantur Leodiorum annales de rege quopiam Tungrorum cui nomen fuerit Iupilla, ego potius id nominis adsecutum crederem, quia à Pipinis, Carolo martello, Carolo magno & sequentibus aliquot Imperatoribus atq; regibus ob loci amœnitatem & uenationis copiam, culta fuerit. Subter labitur Mosa, si usquam alibi placidissime à Leodio ad dextram declinans paululum, ut uillam regiam salutet & irriguis illius fontibus aquas suas serenet, quibus acceptis & uelut hilarior factus, mox in sinistram reuoluitur, ut Toxandros petat & Menapiorum fines. Hæc uilla regia quæ olim ad Mosam

Sam tota
conuallem
Hinc uis
dis fauces
ma excipit
perior est
gi Herball
tas, quæ
copia, quæ
chim à Na
Erbentia
rem matr
omnes de
si dicere
pilla, &
uus ebull
tatem aut
larum usq
fuit antiqu
auos mater
bellorum c
nem redact
uus cum mod
matre audin

sam totaerat, magna ex parte in amœnissimam
 conuallem retracta est, & sparsim inhabitatur.
 Hinc uitiferis, illinc syluosis septa montibus, ual-
 lis fauces iuxta rudera arcis Pipinorum letissi-
 ma excipiunt prata, quæ usq; ad Leodij mœnia
 perdurant. Nemo crederet quanta sit utriusq; pa-
 gi Herstalli & Iupillæ tum amœnitas tum fertili-
 tas, quantaq; sit omnis generis fructuum ibidem
 copia, quibus Leodium saginant & Mosæ tra-
 ctum à Namurra usq; in Menapios & bonam
 Brabantia partem, ut quis dicere posset Tellu-
 rem matrem hunc sibi delegisse locum, in quem
 omnes dotes suas effunderet, de quibus omnibus
 si dicere uellem iusto libro opus foret. In uilla Iu-
 pillæ, & in ea quam dixi ualle tenuis labitur ri-
 uus ebullientibus undiq; fontibus in eam quanti-
 tatem auctus, ut rotam agat molendini ad inco-
 larum usus sufficientis, iuxta quod olim domus
 fuit antiqua & nobilis quæ mihi maiores et pro-
 auos maternos ex Pipinorum familia dedit, qui
 bellorum calamitatibus in pauperem conditio-
 nem redacti fuerunt, præsertim bello quod pro-
 uis cum nobilitate Fleronum gessit, uti sæpe ex
 matre audiui.

DE

EI

ist uilla regia
 Herstallum
 it mentio in
 c toties ibi
 iristi, nunc
 Pipinorū
 unitatibus
 & tantum
 item uillam
 diorum an-
 cui nomen
 s adsecutum
 artello, Cæ
 imperatoris
 y uenatio-
 ur Mosæ, si
 l dextram
 salutat &
 ret, quibus
 ex in sinte
 & Nene-
 u ad Mo-
 sa

DE LOTHORINGIA

LOTHA-
ringia unde
dicta.

Paululum infra Iupillam & Har-
stallum in excelsarupe ruina ui-
suntur arcis Lotharingæ atque
eiusdem nominis oppidi, ut opi-
nor, propter pontem quem su-
pra Mosam habuit, cuius nonnullæ adhuc cer-
nuntur reliquæ, opus autem fuisse reor Lotharij
eius nominis primi Romanorum Imperatoris,
qui prouinciam quoq; Lotharingiam de suo no-
mine appellauit, ea erat inter Mosam & Rhe-
num à fontibus, usq; ad utriusq; amnis confluen-
tem, Lotharij; regnum appellabatur, & item
Austrasia & Metensis ducatus, Germanice Loth-
reich, Gallice Lothregne, & postea concisis li-
teris Loraine. Leodium quoq; sub se comprehen-
debat, uti non semel refert Abbas Vrspergensis:
in suo chronico, præfertim ubi inquit: Leodium
ciuitas Lotharingæ est, beati Lamberti marty-
ris patrociniò satis inclita, studijs etiam literarijs
præ cæteris adprime famosa. In quo dum in uigi-
lia dominicæ Ascensionis anno MCXVII. uniuersus
clerus decem uidelicet congregationum intra
matrem ecclesiam ex more conuenissent, ad ue-
spertinalem synaxim concenturi, & iam pri-
mum

num psalmu
aer in turbu
terribiliter
excussit, ut
ram insare.
bus mirum
te, hac temp
moq; d
dem episcop
plum ad
modicam c
ximo Le
finitus in
Henricum
tra Gisleb
regionem
ditam, q
mont; quo
profectum
rum non p
ne, in Sexo
Gisberto D
quens, dic
qua superer
DCCCCXXI
lum; Masnam

mum psalmum complessent, subito serenissimus
 aer in turbinem uersus, tanta simul tonitrua
 terribiliter & fulgura cum sulphureis ignibus
 excussit, ut extremam iam ultimi iudicij ho-
 ram instare, nemo qui aderat dubitauerit, duo-
 bus nimirum clericis & uno de illustribus mili-
 te, hac tempestate intra ædes absumptis. Deci-
 moquinto dehinc die ex uicino quodam eius-
 dem episcopij monte, ubi nunquam aqua præter
 pluuiam uisa est, fluuius ingens erupit, non
 modicam ciuitatis partem diluens, & cum ma-
 ximo Leodiensium damno Traiectensium se-
 finibus insudit. Et alio loco dicit idem Abbas:
 Henricum Imperatorem in Lotharingiam con-
 tra Gisibertum exercitum duxisse & omnem
 regionem eius subiacentem imperio igni tra-
 ditam, ipsumq; obsessum in castello Kieuer-
 mont, quod est Capremons, elapsum fuga inde
 profectum. Et cum obsidio difficultate loco-
 rum non procederet, uastata undique regio-
 ne, in Saxoniam reuersum. Et alibi de eodem
 Gisiberto Duce ex Lotharingia expulsio lo-
 quens, dicit Carolum Regem restituisse illi
 quæ supererant loca circiter annum Domini
 DCCCCXXII. Traiectum, Iupillam, Harstal-
 lum, Marsnam, Littam, Capremontem. Ruinæ
 Capre

Capremontis uno miliari ab urbe Leodio in excelsō, & undiq; prærupto monte apparent. Reliqua ad Mosam sunt pagi seu uici, præter Traiectum q̄ quod est oppidum, ut paulo post dicam, nomina retinentes. Capremontem autem Nogerus Leodiorum Episcopus proditione cœpit, & solo æquauit, & ex manubijs in templo uetustissimo olim à Romanis condito, ut & forma docet & simulacrum Spei in muro adhuc superstes declarat, in honorem diui Ioannis Euangeliste, in maiore insula collegium canonicorum instituit dilatato templo circa annum domini dccclxxiij.

Tantum autem floruerunt Leodij studia literarum ut uno tempore legantur nouem Regum Ducum. xxiiij. Comitum. xxix. Baronum, & ex prima nobilitate innumeri filij apud Leodios literis operam nauasse patrimonio diui Lamberti aliti, & Episcopi officium erat atq; canonicorum sacras literas & bonas artes interpretari. Nobilitas atq; ciues reipub. gubernacula tenebant, eratq; Scabinorum amplissimus magistratus, qui de litibus iudicabat, quibus præerat ab imperatore, uti & nunc est constitutus Scultetus. Si quid male administrabatur ab hijs, Imperator adibatur, qui perperam acta reformabat, atq; ita in summa tranquillitate & paucitate iudicium respic

ET
 publica Leo
 est innumera
 rita, quorum
 integra pagi
 sopuntur sa
 dum ita affe
 tur. Apud L
 rum strepitu
 effundat
 suam plebe
 uero eum se
 sit, iudicet
 male prola
 aduocatis
 bus nihil
 amore

respublica Leodiorum florebat, quae nulla nunc
 est innumera eorum multitudine oppressa & ob
 ruta, quorum omnium nomina si perscriberem,
 integra pagina non satis esset, quibus lites non
 sopiuntur sed excitantur, & populus ad litigan-
 dum ita assuevit, ut ad altercandum natus uidea-
 tur. Apud Leodios olim boni uiri nullo iudicio-
 rum strepitu discordantes ciues conciliabant, non
 effundebat in mille rabulas forenses substantiam
 suam plebs tum maxime abundans & diues, nunc
 uero quum sit omnium pauperrima, si nihil aliud
 sit, sudorem dabit, quo se de uerbulo à uicino
 male prolato iure uindictet, suadentibus confestim
 aduocatis & procuratoribus, ut de ipsis iudici-
 bus nihil dicam, qui nullo finiendarum litium
 amore, sed propter lucrum & fastum ius
 dicentis officium ambiunt &
 exercent.

G DE

DE TRAIIE

C T O.

Elicta Lotharingia, Toxandrorum oppidulum Visetum Mosae petit, deinde Traiectum imperiale, ut aiunt, & nobilissimum municipium perlabitur, quod

Velburgum aliquando appellatum Beatus Rhenanus annotavit, utramque fluminis ripam occupat, & ponte marmoreo coniungitur, non quidem à Iulio Caesare constructo, ut opinatur nonnulli, sed

Pons Traiectensis marmoreus.

longo post tempore ab ipsis civibus reperto marmore Namurrano. Verum est Strabonis aetate ab Augusto vel Tiberio hoc loco publicibus pontem aedificatum, ut coniecturam facio ex eius verbis dum inquit: μετὰ δὲ αὐτῶν μεδιοματρικῶν καὶ τριβόχων παροίκων τὸν ῥηνὸν τῶν γροί, καὶ οὗς πεποιήται τὸ ζεύγμα ὑπὸ τῶν ῥωμαίων νωτῶν στρατηγῶν τῶν γερμανικῶν πόλεμον, πέραν δὲ ἄκρην ἔθιοι κατὰ αὐτῶν τὸν τόπον, οὗς μετῴγαγεν ἀγέλλπας ἐκόντας εἰς τὴν γῆν τῶν γροί, τῶν γροί δὲ σιωχῆς γροί, καὶ αὐτῶν γερμανικῶν ἔθνη.

Id est: Post Mediomatrices autem atque Tribochos

THB

TVNGRI IUSTA
MANI NUNC
BELLIGERANTE
LOCUM, IN
RHEMIPAN
GRIS VIRO
NATIO GER
GRACE ALI
CIS EXEMPL
CIOSEM. Q
AUT UT HOC
GENIEM SU
TUR QUOD
ID EST, T
CUL A RHE
TICIS FINIT
QUI PROCH
BONIS TEMP
TRAIECTUM
EIVS FORM
DAM REPER
MENTIONEM
CAESIMO HIST
GERI CLAUD
RUM, & SE
TI, PRIMUM LOC

Tungri iuxta Rhenum habitant, apud quos Romanum nunc pontem edificant contra Germanos belligerantes, trans Rhenum autem circa hunc locum, incolebant Vbij, quos ad interiorem Rheni ripam uolentes traduxit Agrippa, Tungri uero contigui sunt Neruij, & hij quoque natio Germanica. Verba Strabonis ideo licuit græce adscribere, quia animaduertam & in græcis exemplaribus dictionem $\tau\epsilon\iota\upsilon\upsilon\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\iota$ esse uiciosam. Quis enim usquam legit Triuagros, aut ut habent ueteres latini codices Triusgros gentem fuisse germanicam? Reponendum igitur apud Strabonem pro $\tau\epsilon\iota\upsilon\upsilon\acute{\alpha}\gamma\gamma\epsilon\iota$, $\tau\epsilon\upsilon\upsilon\gamma\epsilon\iota$, id est, Tungri, qui ut bene scribit, non procul à Rheno absunt, continui Neruijs & Aduaticis finitimi, ne quis Treueros intelligere malit, qui procul ab illis distant. In Tungris igitur Strabonis tempestate constructus est nimirum apud Traiectum pons, quem græce $\sigma\epsilon\upsilon\gamma\mu\alpha$ appellat, cuius formam & edificandi modum apud Suidam reperies. De hoc ponte Tacitus quoque mentionem facit, cuius hæc sunt uerba libro uicesimo historiae Augustæ. Quo minus ultra pergeret Claudius Labeo Bethasiorum Tungrorumq; & Neruiorum tumultuaria manu restitit, fractus loco, quia pontem Mosæ fluminis ante-

G ij

ceperat

TRAIE-
ctū unde di-
ctum.

VTRICE
tum.

cæperat. Ex quibus annotare potest lector hos tres populos Tungros, Neruios, & Bethasios finitimos Traiecto fuisse, qui tumultuarie Laboni adesse potuerunt. Habet præterea Traiectum à Romanis latinum nomen, quod olim non ponente, sed nauibus flumen hoc traiciebatur, germanicè Treect syncopatis pro Traiect literis. Superiores Germani Mastricht, id est, Traiectum Mosæ uocant, ad differentiam Traiecti inferioris, quod tamen Vtricetum melius appelles. Traiectum inquam, de quo loquimur nonnulli uolunt oppidum esse omni gaudens immunitate, & solum Imperatorem debere agnoscere dominum, quod ipsum nuper publico iudicij imperialis Cæmæ decreto declaratum est, reclamantibus tamen Brabantis, quorum Dux & episcopus Leodiensis ciuitatis sunt protectores. De Traiecto hoc à plerisq; annotatum est, & idem mihi retulit uir insigni doctrina & pietate Doctor Arnoldus à Tungris, eius ciuitatis adolescentes præcoci quidem esse plerunq; ingenio, sed nunquam ad literariam frugem peruenire, atq; hoc adeo perpetuum esse, ut quum innumeros ex patria Leodiensi iuuenes sub se multos annos quibus scholæ Coloniensi præfuit, literis operam nauantes, haberit, qui literariæ militæ egrégium fructum retulerunt,

leunt, & in
stensis ciuita-
nostra temp-
quam solit-
rent, inter-
lit, uirum a
lum obier-
ba mors illi
insignem e-
tū de esse pol-
mine, atq; d-
& Cæsaribus
duos Berce
apud diu-
ctus, si ce-
Ruitgerum
græcas præ-
berent ante
puitatem cui
excellat, dubi-
ultra prædica-
suspectas red-
& hoc nomi-
colato Nicom-
plurimos ann-
laude literis &
item.

lerunt, & in doctos uiros euaserunt, sola Traiectensis ciuitas semper sterilis remansit. Leodium nostra tempestate, ut de præterita nihil dicam, quam soli Pruimenses monachi celebrem redderent, inter multa familia Arnoldum Ligonium tulit, uirum adeo solida doctrina, ut antiquitati illum obijcere potuisset, uerum ante diem acerba mors illum nobis abstulit. Florentiæ Remaclum insignem ediderunt poetam, & si quid honoris inde esse possit, mihi patrem eodem quo ego nomine, atq; doctorem Nicolaum equitem auratum & Cæsaris Caroli quinti Archiatrum, Vercellæ duos Bercellios, quorum altero qui monachismum apud diuum Laurentium professus est, nihil doctius, si constantia literas adornasset, Masacum Rutgerum iactet Rescium, qui apud Leuacos græcas profitetur literas. Tungri contenti esse deberent antea nominato suo doctore Arnolde, qui pietatem cum doctrina ita coniunxit, ut in utra excellat, dubium sit, & cuius laudes & uirtutes si ultra prædicare pergerem, uereor ne inuidiosas & suspectas reddam, quod olim eo sim institutore usus & hoc nomine illi plurimum debeam, Centrones Nicolao Nickmanno merito gloriarentur, qui per plurimos annos in schola Leodiensi summa cum laude literis & moribus ciuitatis formauit iuuentutem.

G iij DE

DE SICAMBRIS.

SYGEM-
berger.
SYCAM-
brorū sedes
veteres.

Icambri Menapiorum regionem hodie occupant, & Germanos indigetes fuisse nomine ipso deprehenditur, germanicè enim Sygemberger appellabantur. Vnde & Sygambri in uetustis quibusdam codicibus scriptum reperitur. Habitarunt ad alteram Rheni ripam paululum infra Vbios, & ad Ruram fluium, qui apud Dusburgum Rheno immiscetur, ubi adhuc ruinae urbis & arcis Sygemberg manifestissime uisuntur. Extat etiam oppidum & arx olim, nunc caenobium Sygemberg non procul à Colonia Agrippina, nimirum à Sycambris denominatum. Item Sygem oppidum & fluius, & ducatus Bergensis. Hos saepe excurrisse in Gallias, & semper repulsos ex Caesare colligitur. Octavius autem Augustus, ut est apud Suetonium, dedentes sese traduxit in Galliam, in eas terras quas toties excursionibus appetiuerant, in proximos, ut idem ait, Rheno agros, unde non dubito hos esse, quos modo Gelrenses appellamus. Scribit Caesar, ut supra ostendimus, eos cum duobus equitum milibus transisso Rheno, oppugnatum uenisse Romanos ad Varucam, ubi erat

Q. Cice

B. T.
Q. Cicero. Ca
sit, ut excu
extingueret
nelius Tacit
nium lulium
Concines m
Caesarem qu
Per sacrum
Fronde
Feroocuro
rionis Rome
cibus affixe
Te cadege
Compositi
Crimibus i
AN
TROIA
Q. Von
suat
uern
Auerni Latio
Sanguine ab
Itē erant Tre
libus illud ipse

Q. Cicero. *Causa autem traductionis in Gallias fuit, ut excisis illis Sycamborum nomen pror sus extingueretur, formidabile Romanis, ut ait Cornelius Tacitus. De hijs etiam Horatius ad Antonium Iulium:*

Concines maiore poeta plectro
Caesarem quandoq; trahet feroces
Per sacrum cliuum merita decorus

Fronde Sycambros.

Feroces uero appellat eos Horatius, eo quod Cētū riones Romanos ad colligēda stipendia missos crucibus affixerant. Quare & alio loco idem Horat.

Te cede gaudentes Sycambri

Compositis uenerantur armis. & Martialis:
Crinibus in nodum tortis uenere Sycambri &c.

AN SYCAMBRI IN TROIANOS SVAM ORIGINEM referre possint.

Quoniam pleriq; Gallie populi originem suam in Troianos referre malunt, ut Auerni de quibus Lucanus:

Auerni latios ausi se fingere fratres
Sanguine ab Iliaco.

Itē Franci Trecaesses Senones opinatus sum dictantibus illud ipsum Leodiorum annalibus Tungros

G iij

quoq;

DIONAN-
tum oppidū.

quoq; Sicambros & Phrisios à Troianis oriun-
dos, quibusdam adductus coniecturis. De Tun-
gris autem Arduenna sylua me mouebat, quam
Galli Forestam Dardaniae appellant, in qua est
oppidum Dione quod Dionantum dicunt, ubi
Veneris Diones templum à Tungari Troiano du-
ce & Tungrorum conditore constructum aiunt,
quare in Eburonibus meis olim iuuenis Iusi
Tungaris idæa liquit iuga sacra Diones,

Et rapidas Xanthi dux bonus amnis aquas.

Venit Eburronum densosq; ad lumina lucos &c.

XAN-
thū oppidū.

Porro de Sycambribus opinionem augebat Xan-
thum oppidum nobile hodie in Cliuis, non pro-
cul ab Asciburgio, quod uetera castra esse non be-
ne opinantur, nisi mutati nominis aliam causam
quàm ridiculam illam de sanctis ibi cæsis, assi-
gnent. Vnde rursum ego:

Se quoq; Troiano iactat de sanguine cretum

Littora qui Mose curua Sycamber arat.

Atq; equidem Xanthum antiquæ uestigia gentis
Vrbem Cliuensi sub ditione docet.

Quem non in suspicionem traheret Phrisiæ,
quam olim Phrigiam Troianus Grunius appala-
rit, Groningamq; in Phrisijs condiderit, & tem-
plum in ea mirandi operis undiq; quondam per-
uium, & columnis subnixum, nunc uero muro
conclu

conclusum.
Germanos
tio, ant
tus proin
Sunt &
gens aliq
hemi, Pol
à Troia p
confeder
des quesi
rem Gall
non alio
poris ur
ferme tre
idem leg
mania. E
spiritib
Enim
non erit
Mofam fut
tia origi
plerofq; u
Romanor
rum fortis
rum culam
lentibus d

conclusum. Nec obstaret Cornelius Tacitus, qui Germanos indigetes appellat, non enim una natio, aut unus regionis tractus à Troianis occupatus protinus Germanorum originem inuerteret. Sunt & adhuc hodie indigenæ Germani, licet gens alia passim Germaniam inhabitet, ut Boiohemi, Poloni & alij. Et quid uetuerit si primum à Troia profecti Troiani in Hungaria, ut fertur, confederint, deinde aucti numero ad Rhenum sedes quaesuerint, quibus non contenti in fertilliorem Galliam penetrare uoluerint, quod equidem non adeo difficile factu fuit, Germania tum temporis urbibus carente. Nonne ab Hunis per eum fermè tractum, ut quasi repetitum credas, factum idem legimus, quo tempore munitior erat Germania. Et quid non peruium fuisset generosis illis spiritibus?

Enumeratis qui sunt infra Leodium populis, non erit absurdum quædam loca recensere ad Mosam supra Leodium Romanam præ se ferentia originem. Et imprimis quidem quia diximus plerosq; uicos & montes in ipsa urbe nomina Romanorum ducum, qui ad Varucam oppetierunt sortitos, urbe Leodio egressis per uiam Aurunculeiam, & aduerso flumine Huyum ire uolentibus à dextra Publium statim habent montem

PVBLIVS
mons.

qua

Mont Ioir

Mont ioie
saint Denis.

qua parte ab radicibus ad summitatem usq; uiti-
fer est, deinde syluosus. In apice, ubi phanū Vul-
cani olim fuerat, cœnobium nunc est diuo Aegi-
dio sacrum, & non procul inde locus supplicio-
rum, unde Ceresij despiciuntur ad sinistrū Mose-
latus, ultra pergentibus apparet in excelsa rupe
mons Iouis, arx ita nominata, & à Romanis ni-
mirum constructa, quæ quidem hoc loco me ad-
monet, ut Gallis malè intellectam regum suorum
exclamationem dum prælia ineunt, Mon Ioie
saint Denis declarem, quam protulisse fertur is
rex, qui primus inter Francos Christianæ religio-
ni nomina dedit, & posteri reges in animandis
suis ad fortiter præliandum usurparunt & utun-
tur, interpretantur autem: Meum gaudium san-
ctus Dionysius, quod non ita sese habere uel fœ-
minæ gallicæ animaduertere deberent, cum eorū
lingua, Ioie, id est gaudium non masculini aut neu-
tri, sed fœminini sit generis, & dicendum fuerat
ma ioie saint Denis, non igitur ioie hic gaudium
significat, sed Iouem, quem Galli Ioue appella-
bant, proptereaq; Clodomirus inclinata suorum
acie, cum inuocando Iouem non proficeret, ad
Deum Christianorum quem per Galliam Diony-
sius, siue Areopagita ille, siue alius annunciaue-
rat, conuersus ad suos, qui magna ex parte Chri-
stiani

ET
fieri erant e-
fretiter pug-
meus Iuppiter
eum deum
predicauit.
Christiani
runt, & Cl-
pistum la-
hanc uocem
nunciant re-
uerum sit G-
inde depre-
Ioie apper-
peregrina-
ut sint rei-
Galliam d-
quos Galli-
bus olim, m-
duenna syla-
Iouis dicta
Post Ioue
Huyi perue-
modum ad o-
legans sane
nobile hoc q-
cant, Namur,

stiani erant exclamauit: Sistite uiri gradum, & fortiter pugnate. Mon Ioue saint Denis, id est, meus Iuppiter sanctus Dionysius erit, hoc est, cum deum relicto Ioue colam, quem Dionysius predicauit, & uos adoratis. Quo audito, Galli Christiani alacres in pugnam reuersi hostes fuderunt, & Clodomirus à diuo Remigio sancto baptismatis lauacro ablutus est. Postmodum reges hanc uocem usurpare uolentes, pro Ioue Ioie pronunciant re non bene considerata. Quod autem uerum sit Gallos Iouem Ioue siue Ioie appellasse, inde deprehendo, quod iidem ipsi Iouios hodie Ioie appellant. Sunt autem Iouij lapilli, quos peregrinantes per uias in cumulos conijciunt, ut sint recti itineris indices, quales multos per Galliam diuum Iacobum petentes ubiq; uidemus, quos Galli mont ioie uocant. Est & in Eburonibus olim, nunc Iuliacensi duci parens arx in Arduenna sylua, qua parte Eysfelt appellatur, mons Iouis dicta Mont Ioue, ut hoc quoq; annotarim.

Post Iouis montem Amantium occurrit, deinde Huyū peruenitur, de quo oppido suprā dixi, postmodum ad ostium Sabis fluminis ubi Namurra elegans sanè oppidum & marmore subcinericio nobile hoc quidem Namurcum uulgariter uocant, Namur, id est, nouus murus.

Iterum

AMANT
tium.
NAMVR
ra oppidum.

Iterum de Varuca.

De Varuca
iterum.

Ad Sabim ut antea dixi Labieni castra erant, loco excelsio in Remis & confinio Treuerorum, ubi nunc est Labiense monasterium tam late tum Rhemi & Treueri dominabantur. Refellenda autem est hic eorū opinio qui Varucam existimāt alio quā dixi loco fuisse, inter quos est D. Lambertus Pascalis, uti ex insigni poeta Henrico Glareano accipio, qui non Vutucam, sed Ratucam legendum putat, ut sit oppidulum Hertzog Rodt inter Aquisgranum & Iuliacum, nullas enim legiones Caesar cis Mosam collocavit, sed omnes ultra Mosam, ita ut altera alteri subsidio esse & uenire intra duos dies posset, cum inter sese plus quinquaginta milibus passuum non distarent, & magno periculo fuisset legio una, si in Rodt hyberna habuisset, propter Germanos & uicinum Rhenum à quo uix octo miliaribus abest, & item propter Treuiros & Menapios, in quorum finibus hic locus est situs. Labieni autem hyberna nō multum distabant à Neruijs, quapropter ex Samobrina Caesar ad illum scribebat, & ad se accersibat, ut subueniret obfesso Ciceroni in Neruijs uno miliari germanico ab oppido Oudenard, in pago cuius nominis nunc non sum memor, ubi quotidie innumera Romanorum numismata & simula

lachra

lachra deor
tur & eru
set, si tam
cis Mosam
stra ad Sab
Caesar scri
Ciceronis
saris uicti
imo pauca
saris uicti
num po R
ria Caesar
Ciceronis
eog; post
ante media
oriretur,
tulatio; a
bieni castra
ut est Labi
sum Caesar
mani munit
ac legionis p
stra eodem li
uum Indacio
nado apprehen
fictur in castra

eni castroru
io Treueroru
um tam late in
tur. Reflexio
trucam exlunio
quos est D. Lau
ta Henrico Gles
sed Raticum
Hertzog Rodi
nullas enim le
auit, sed omnis
ti sublatio esse
im inter sese plu
non distarent, et
ta, si in Rodi hye
ranos et uicinis
bus abest, et uen
tu quorum fini
tatem hyberna no
propter ex Samo
et ad se accersa
mi in Neruijs uen
udenard, in pag
mor, ubi quoru
ismata et pilla
lunt

Lachra deorum, quorum nonnulla uidi, effodiuntur & eruuntur, quod nequaquam fieri potuisset, si tam procul fuissent Labieni castra, hoc est cis Mosam in Treuiris. Quod autem Labieni castra ad Sabim fuerint, iterum probatur eo quod Caesar scribat quinquaginta milibus passuum a Ciceronis hybernis in Neruijs absuisse, & de Caesaris uictoria per Rhemos Labienum eodem die imo paucis horis certiozem factum, sed libet Caesaris uerba adponere: Interim, inquit, ad Labienum per Rhemos incredibili celeritate de uictoria Caesaris fama perfertur, ut cum ab hybernis Ciceronis milia passuum quinquaginta abesset, eoq; post horam nonam diei Caesar peruenisset, ante mediam noctem ad portas castrorum clamor oriretur, quo clamore significatio uictoriae, gratulatioq; ab Rhemis Labieno fieret. Porro Labieni castra excelsa & natura munita erant loco, ut est Labiense monasterium hodie. Vnde rursum Caesar: Labienus ait, cum & loci natura & manu munitissimis castris sese contineret, de suo ac legionis periculo nihil timebat, & statim postea eodem libro: Cum ex iussu Labieni omnes unum Induciomarum peterent, in ipso fluminis uado deprehensus interficitur, caputq; eius refertur in castra. Igitur non ad Mosam, qui hyberno

Monasterium Labiense.

berno tempore uado sus non est, sed ad Sabim Labieni castra erant, & distabant à Varuca quinquaginta milibus passuum, quemadmodum Ambiorix apud eundem Cæsarem dicebat hijs uerbis quibus illis persuasit, ut sese suæ fidei committerent. Magnam manum Germanorum conductam Rhenum transisse, hanc affore biduo, ipsorū esse consilium, uelint ne prius quàm finitimi sentiant, eductos ex hybernis milites, aut ad Ciceronem; aut ad Labienum deducere, quorum alter milia passuum circiter quinquaginta, alter paulo amplius ab his absit. Redit quàm Ratucam appellare uult D. Lambertus paschalis distat à Labiense monasterio, ubi diximus hyberna Labieni fuisse, ferme centum & amplius milibus passuum, à nostra uero Varuca non multum supra quinquaginta, à qua si ad Oudenar in Neruijs recta profiscatur, paulo amplius erit. Non nego maximam partem Eburonum inter Mosam & Rhenum fuisse, uerum etiam ultra Mosam terras possedisse, certo certius apparet, ex quo Aduaticis uicini erant, imo & ad Sabim usq; fines eorum protensos ex Cæsare non uno loco patet. Præterea Varucam in finibus eorum fuisse Cæsar declarat dum dicit de Ambiorige & Catiuulco loquens libro quinto: Qui quum ad fines regni sui, hoc est ad
 Varu

Varucam,
 tumq; in h
 ignorem p
 bat autem
 uel Cicero
 ad Sabim
 Cæsare, d
 fines ad ex
 bim profi

D

eos uereme
 confirmandi
 temus, qui
 facit, nam q
 fuerit, nō pro
 Ambianos op
 Ambiani dicit
 missis nō meriti

Varucam, Sabino Cottæq; preſto fuiſſent frumen-
tumq; in hyberna comportauiffent &c. Et ſi non
ignorem fines quandoq; pro regione poni, uole-
bat autem Ambiorix per fines ſuos ad Labienum
uel Ciceronem ducere legionem, quoniam uſque
ad Sabim ad Moſam dominabatur, ut patet ex
Caſare, dum à Varuca ad uaſtandos Ambiorigis
fines ad extremitatem Arduennæ ſyluæ, & ad Sa-
bim proficiſcitur.

DE SAMARO BRINA.

Quoniam audiam quàm plurimos
de Samarobrina ſubdubitare &
uereri ne non ſit imperialis illa &
uere amœna ciuitas, quam Came-
racum hodie dicunt, errare
eos uehementer, & nullum aliud oppidum eſſe
conſirmandum eſt. Primum non me mouet Pto-
lemeus, qui Samarobrinam ciuitatē Ambianorū
facit, nam & ſi ciuitas Ambianorū Samarobrina
fuerit, nō propterea ſequitur Samarobrinam eſſe
Ambianos oppidū gallice Amiens. Potuerūt enim
Ambiani alia quoq; habuiſſe oppida quorū Pto-
meus nō meminerit, nihilominus tamen Ambiani
erant, id

SAMARO
brina nunc
Cameracum

BIBRAX

NOVIODUNUM.

id est, Amiens, non usq; adeo tum magnum oppidum, uti nunc est, ut ueteres muri docent. Sic etiam idem Ptolomæus ciuitatem Rhemorum, Durocotorum & Cesaromagum Bellouacorum appellat. Cum ea tempestate & Rhemi & Bello-uaci, sicut hodie oppida erant & gentis caput. Item Sueffones & gentis & oppidi nomen est, ha buerunt autem sub se Sueffones duodecim oppida, ut libro secundo scribit Caesar, quorum Bibrax unum, hodie Braine quatuor miliaribus gallicis à Sueffonibus comitatus titulo decoratum, & item Nouiodunum, Noyon Bellouacorum uero Bratuspantium erat oppidū. Quare nihil agunt, qui Samarobrinam Ambianos esse opinantur. Cū autem Caesar esset Samarobrina, id est, Cameraci, ut nunc uocant, & certior esset factus de oppugnatione castrorum Ciceronis in Neruijs misit nuntium statim in Bellouacos ad M. Crassum, cuius hyberna aberant ab eo milia passuum uiginti quinq;. Vbi notandum Bellouacorum urbem paulo amplius distare à Samarobrina, sed hyberna Crassi, non in ipsa urbe Bellouacorum, sed in eorum finibus aliqua parte fuisse, ita ut dimensio non obstet. Alterum nuntium etiam in Aessuos ad C. Fabium misit, ut in Atrebatium fines legionem adduceret, qua sibi iter faciendum sciebat, erant

erant Aes
superiore
imperato
uere cam
dum ex A
bienum i
pferat, fi
set. M. C
ratum Ca
retinuit i
re non pot
Cameraci
nos in ta
nobilis d
scribit Ci
quam om
preclara
& non Sa
amplius da
indicat quo
ro Sambre
brinam inde
bianos, ex
Sambrey Sa

erant Aesui qui circa oppidū Aet habitant quod AESSVI.
 superiores Germani Aes dicunt. Fabius autem ut
 imperatum erat non ita multum moratus in iti-
 nere cum legione occurrit, quod omnino facien-
 dum ex Aessuis in Attrebates ire uolenti. Ad La-
 bium item ut ueniret in fines Neruiorum scri-
 pserat, si reipub. causa & commodo facere pos-
 set. M. Crassum Samarobrinæ præficit. Post libe-
 ratum Ciceronem legiones circa Samarobrinam
 retinuit. Et profecto commodiorem locum habe-
 re non poterat, neq; enim putet quisquam urbem
 Cameracensem nouam esse, aut intra paucos an-
 nos in tantam amplitudinem excreuisse, est certe
 nobilis illa Samarobrina, de qua ad Trebatium
 scribit Cicero: Vna collocutio nostra pluris erit,
 quam omnes Samarobrinæ. Et in alia epistola: O
 præclara castra, quid tu fecisses, si te Tarentum,
 & non Samarobrinam misissem. Et quodnam
 amplius dubium esse poterit, quum nomen ipsum
 indicat quod quærimus Cambray Galli, Itali ue-
 ro Samberey dicunt, uide quam facile Samaro-
 brinam inde fecerint. Si ex Amiens faciunt Am-
 bianos, ex Beauuais Bellouacos, quid uetat ex
 Samberey Samarobrinam fieri.

H DE

DE HANONIA ET

BELGIO.

Amarobrina & tractus Samarobrinensis, ut de uicina Hanonia nonnihil dicam, me admonent, de qua multi intra non adeo multos annos multa scripsere, in Troianos ciuitatum origines referentes, & ab Hannone duce Hanoniam denominatam putantes, quæ quoniam fabulosa sunt, missa nunc facimus, & quod uerius apparet ostendemus. Neminus ex hijs qui historias paulo accuratius legerunt non notum est bonam partem Gallie Belgicæ à Germanis & occupatam fuisse & adhuc hodie esse, linguamq; Germanorum retinere. Hanonia uero diutius habitata à Romanis propter situs commoditatem & terræ fertilitatem, romanè loqui cœperunt, & hoc tempore romanè loqui dicuntur, licet in linguam gallicam degenerauerint. Germani igitur olim terras incolentes, quæ Haniæ flumini adiacent, quod apud oppidum Condatum influit in scaldem, totum eum tractum etiam hodie Hanigau uocarunt, id est si interpreteris, Haniæ ager. Postmodum Galli Hanones pro more suo concisis duabus literis i & g

HANIA

HANIA
flumen a quo
HANIGAV

Hanau pro
Deinde qu
nam app
Hanonia
na & frr
Hij temp
titulo, ca
Zelandia
nonia con
ca, pref
appellat
dam urb
est prop
dixi, sca
truncati
cere deb
nice, Bel
iffud opp
Belgium,
bitari enim
regione ca
oppidum E
uocant, Da
potens fuffi
stantino, ad
ex unijfmat

Hanaui pronunciarūt, uti & adhuc pronunciant. Deinde qui latine eam dicere uoluerunt Hanauiam appellarunt. Indoctus uero quispian legit Hanoniam, & præualuit inſcitia. Terra eſt amœna & fertilis, adhæc equitatu plurimum ualens. Hijs temporibus Burgundis paret ſub Palatinatus titulo, eo quod comites Palatini eam nuper cum Zelandia & Hollandia poſſederunt. Sub Hanonia comprehenſa eſt bona pars Gallie Belgicæ, præſertim ea quæ peculiari uocabulo Belgiū appellabatur, in qua ſunt reliquæ maximæ quondam urbis Bellouacorum, non eius quidem quæ eſt prope Rhemos & Sueſſonas, de qua ſuperius dixi, ſed huius quam Hannonij Bauais appellant, truncatim omnia pronunciantes cum Beauais dicere deberent. Beau enim gallicè ſiue Bau hannonicè, Bellus latinè dicitur. A Germanis Belgau iſtud oppidum appellatum, puto & à Romanis Belgium, ſi quod fuit eius nominis oppidum, dubitari enim poſſe uidetur, an Cæſar Belgium pro regione aut oppido ponat. Non exiſtimo autem oppidum Belgium ſiue Bellouacos, ſiue ut hodie uocant, Bauacum Cæſaris temporibus admodum potens fuiſſe, ſed media tempeſtate ſub diuo Conſtantino, ad quod credendum coniecturam facio ex numiſmatibus, quæ quotidie effoduntur in

BELGIUM

H ij merid

ANIA VT
O.
a tractus Sane
t de uicina Hano
am, me admonet
intra non adeo ni
ulta ſcripſere, &
refrentes, &
ominatam putan
nt, miſſa nunc ſe
et oſtendimus. Ne
lo accuratius legi
artem Gallie Belgi
n fuiſſe & adhuc ho
orum retinere. He
à Romanis propit
e fertilitatem, roma
mpore romaie lo
m gallicam degent
terras incolentes,
quod apud oppi
ldem, totum cum
uocauerunt, id eſt
modum Galli Han
abus literis & z
Hera

mera Constantini imagine signata, & uia à Brit-
nehilde regina strata. Mira de hoc oppido referunt
Hannonij scriptores, quæ quoniam fabulosa ue-
rissime sunt, uolens prætereo, neq; enim Hannonie
historiam texere est animus, unum reticere non
possum, quoniam Belgij mentio ad hoc me rapit.
Opinatus sum semper Belgas siue Belgarium uo-
cabulum esse germanicum, ideo quia Germani
Gallos & Italos Vualhen & nonnulli Vuelgen
appellant. Scimus autem duplex huiusmodi Vu-
germanicum ab Italis uel in simplex V uel B mu-
tari solere, neq; aliter ipsum exprimere posse, &
inde pro Vuelgen Bælgen dixisse, & dehinc Bel-
gas eam Gallie partem, quæ est inter Sequanam
& Rhenum appellasse, quia Germani incolæ il-
lam ita nominarint. Hoc ipsum confirmat Auso-
nius poeta Gallus in Narbone ubi inquit:
Vsq; in Teutosagos, germanaq; nomina Belgas.
Totum Narbo fuit.

Aquitaniæ nomen Galli mirum in modum hoc
tempore abbreviant, Quienne siue Guienne di-
centes. De Celtis nihil habeo modo quod dicam.

Quoniam crebræ Germanorum in Galliam
Belgicam transitiones factæ leguntur, non abre-
fuerit indicasse Orosios reliquos Germanos imitatos
Eburro

Eburro
Sphalie
Kirchen
siue Italia
Adam
Galeh

ARGE

LIN

Eburrones quoq; appetiuisse ex Osenburgo Vuc=
stphalia oppido profectos, & oppidum Osen=
kirchen incoluisse, quod est nunc in Gugernis,
sive Iuliacensibus, non procul à Marcoduro.

Addam & hoc Gungernos Romanos, quos hodie

Gulchern nominamus, uocitasse, & ad=

uerte quàm penè idem sonet

utrunque no=

men.

F I N I S.

ARGENTORATI APVD VENDE=

LINVM RIHELIVM ANNO

M. D. XLI. MENSE

MARTIO.

gnata, & uel
e hoc oppido
uoniam fabulosa
neq; enim Hano
unum reticere no
tio ad hoc me rap
sue Belgarium in
deo quia Germani
nonnulli Vuelgo
ex huiusmodi Vi
nplex uel B ma
xprimere posse, &
xasse, & debinc
est inter Sequano
Germani incola la
im confirmat Ansa
ubi inquit:

aq; nomina Belgat

um in modum hoc
ue sine Guenne die
modo quod dicam

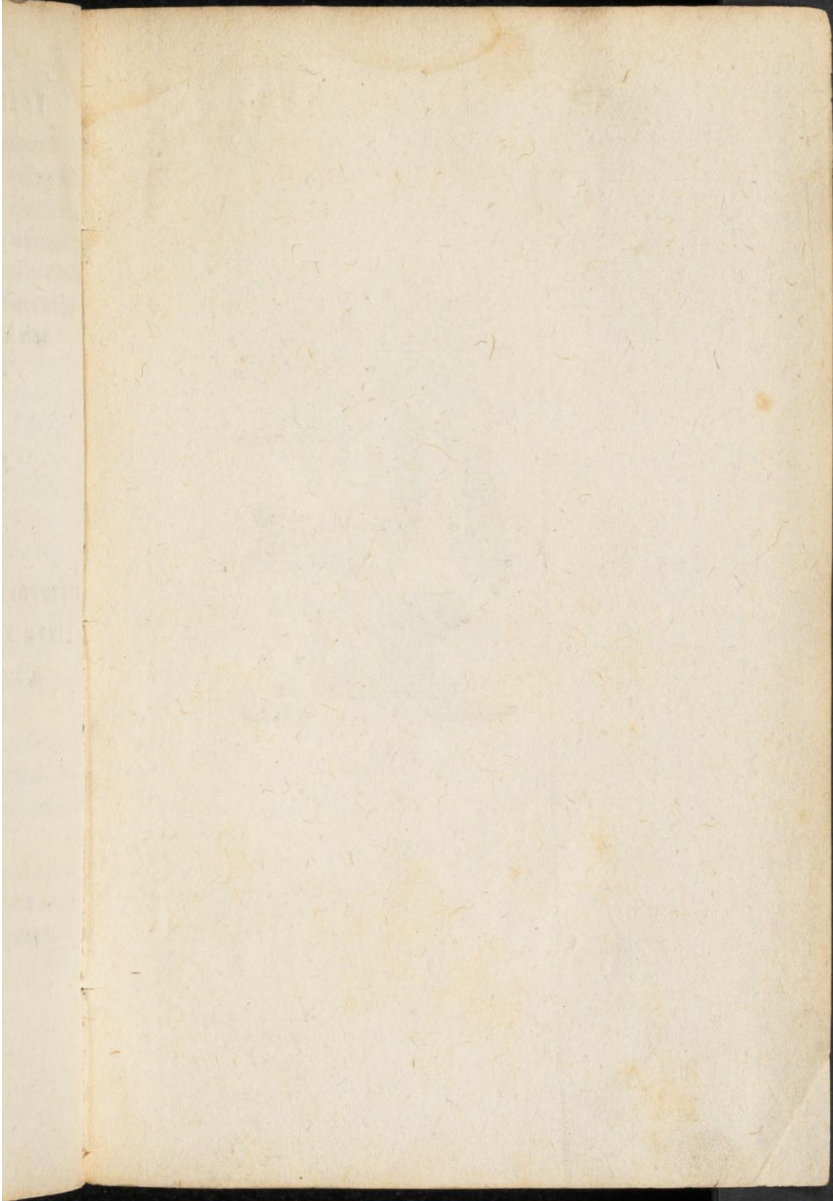
orum in Galliam
guntur, non ab
Germanos emittet

Eburro

103

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

28

Cic

Acc

